

Yeşil

Şubat 2017
Sayı: 02

ÜCRETSİZDİR

martı



SARIYER BELEDİYESİ KENT KÜLTÜRÜ VE YAŞAM DERGİSİ

Toroslar'dan Sarıyer'e edebiyatımızın dev çınarı **YAŞAR KEMAL**

- Orhan Alkaya
- İbrahim Baştuğ
- Vecdi Çıracıoğlu
- Zafer Doruk
- Haydar Ergülen
- Halil Genç
- Cem Gürdeniz
- Mesut Kara
- Ercan Kesal
- Zülfü Livaneli
- Aslan Özdemir
- Zeynep Şen



“DÖRT MEVSİM YAŞAYAN SARIYER”

SARIYER BELEDİYESİ ÖDÜLLÜ FOTOĞRAF YARIŞMASI



ÇAĞRI MERKEZİ

4441
722

SON BAŞVURU TARİHİ
11 Ağustos 2017

editör

Sınırları aşmak...

Bu ayki editör yazımızda, Sarıyer sınırlarının çok dışından, Antalya'dan Serdar Çiçek isimli bir okurumuzun mektubuna yer verdik. Umarız bu sayı ve sonraki sayılarda da sınırlarımızı aşıp size ulaşmaya devam ederiz!..

“Sevgili Yeşil Martı Emekçileri ve Sarıyer Belediyesi,

İstanbul'da doğmuş büyümüş biri olarak sizle Antalya'da buluştum. Yapex fuarı ziyaretimde standınızı görünce Sarıyer ile hasret giderdim, Denk geldiğimiz balık festivali, güzel Garipçe, Kilyos ve daha nice güzel anılar canlandı gözümde, sizi gördüğüme sevindim.

Asıl önemli olan konu ise yeni çıkardığınız “Yeşil Martı” dergisi, dergi içerik ve tasarım açısından çok güzel olmuş, bunu bir iletişim ve marka danışmanı olarak söylüyorum, Mavi Medya çok iyi iş çıkarmış, sizler de çok iyi aktarmış ve üzerinde çok çalışmışsınız. Tabloid boy mecrasında diğer dergilerle ciddi rekabet edecek nitelikte olmuş. Emeliğinize sağlık.

“Editör” yazısı(geçen sayının) konsepti çok iyi açıklamış, Kağıt kalemle bize ulaşmanız hayalperestlik değil emin olun. Yunanistan bizden daha çok kağıt tüketiyor (dergi-gazete-kitap), sosyal medya vb. iletişim yöntemleri ucucu, anlık ve o ana yönelik oluyor, şimdi Yeşil Martı dergisi okunacak ve kitaplıktaki yerini alacak.

Antalya'da yaşıyorum, işim gereği İstanbul'a gelip aynı gün dönüyorum. Yeşil Martı Sarıyer'de evlere nasıl girecek bilmiyorum ama bana her sayı (karşı ödemeli olabilir) PTT yoluyla gönderebilirseniz çok memnun olurum. Gönderim veya üyelik gibi bir çalışma olacak mı ileride? Bakın derginiz şimdiden sınırları aştı:) 800 km uzaklıkta okunuyor.

Saygılarımla,”



Kapak Deseni: Utukcan Akyol



ŞÜKRÜ GENÇ

Sarıyer Belediye Başkanı

Kanat cırpmaya devam...

İLK sayısı ile sanat ve edebiyat dünyamıza yepyeni bir soluk getiren ve heyecan yaratan Yeşil Martı, bu ay yeniden havalandı.

Ve kâh Hisar'ın burçlarına konup, kâh Kireçburnu açıklarındaki balıkçı teknelerine eşlik ederek uçuşunu sürdürüyor.

Geçen sayımızda, bizleri vakitsiz bırakıp giden Yeşilçam'ın koca yürekli jön'ü; Tanık Akan'ımızın anısına bir saygı duruşu görünümünde hazırlanan Yeşil Martı; Şubat sayımızda da Türk ve dünya Edebiyatı'nın büyük ozanı Yaşar Kemal'i özel bir dosya ile selamlıyor.

Bu sayıda, sadece sanat ve edebiyat alanının değil, insanlığın acı kayıplarını ebediyete intikal eden şair ve müzisyen Leonard Cohen'i de Martı'nın sayfalarında anmadan edemedik.

Ayrıca Sarıyer'imizin incileri Tarabya ve Emirgan'la ilgili yazılmış özel yazılar da, Yeşil Martı'mızın sayfaları arasında bulacaksınız.

Kentimizin ve ülkemizin sanat yaşamında bir iz bırakmaya aday bu dergimizin daha da yükseklere kanat açması için elinden gelen tüm çabayı gösteren yazı ekibindeki arkadaşlarımıza, dışardan katkıda bulunan tüm güzel insanlara ve ilk sayıyı adeta kapışarak bizlere daha büyük cesaret veren tüm okurlara saygı ve selamlarımı yolluyorum.

Yeşil Martı'nın menzili uzun olsun.



Yeşil
martı
yesilmarti@sariyer.bel.tr

Şubat 2017
Sayı: 02

Sahibi: T.C. Sarıyer Belediyesi adına ŞÜKRÜ GENÇ

Genel Yayın Yönetmeni
CENGİZ KAHRAMAN
kahramance@gmail.com

Genel Koordinatör
İSMAİL ERDEM
ismailerdem67@gmail.com

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
ÖNDER KÖMÜR
onderkomur1983@gmail.com

Adres: Yaşar Kemal Kültür Merkezi, Derbent Mahallesi
Akgün Caddesi No: 1 Sarıyer / İstanbul www.sariyer.bel.tr

Yayın Kurulu

Halil Genç
Veddi Çiracıoğlu
Filiz Coşkun
Cengiz Kahraman
Aslan Özdemir

Yapım: MAVİ MEDYA

Editör
ASLAN ÖZDEMİR
aslan.ozdemir@gmail.com

Yayın Koordinatörü
VEDDİ ÇIRACIOĞLU
aslan.ozdemir@gmail.com

Kreatif Yönetmen
MUSTAFA GÖKMEN
mustafagokmene@gmail.com

Halaskargazi Cad. Badur İşhanı No:20 K:7
Şişli 34371 İSTANBUL Tel: 0212 241 21 39

Baskı
Turkuvaaz
Haberleşme
ve Yay. A.Ş.
Sabah Matbaa
Tesisleri
Sancaktepe /
İstanbul
Tel:
0216 585 90 00

Aylık süreli yayındır.



www.sariyer.bel.tr

Sarıyerbld SarıyerBelediye Sarıyer.tv.tr

Türk ve Dünya edebiyatının modern destancısı:

YAŞAR KEMAL

Martı dergisi bu ay ki dosya konusunu edebiyatımızın dev çınarı Yaşar Kemal'e ayırdı. Bu bizler için onurdur. Yaşar Kemal'i sayfalarımızda misafir etmemiz elbette tesadüf değildir.

Hatırlanacağı gibi, Sarıyer Belediyesi'nin düzenlediği Edebiyat Günleri kapsamında dev yazarımıza 2014 yılında Beyaz Martı Onur Ödülü verilmişti.

Yaşar Kemal rahatsızlığı nedeniyle adına düzenlenen törene katılamamış, ödül başkan

Şükrü Genç tarafından eşi AYŞE SEMİHA BABAN'a verilmişti.

Bundan iki yıl önce aramızdan ayrılan edebiyatımızın ulu çınarı Yaşar Kemal'i saygıyla anıyoruz.



Şükrü Genç: Yaşar Kemal'in bir demokrasi mücadelecisi, bir devrimci olduğunu da unutmamak lazım

"Yaşar Kemal kitaplarını Veli Yılmaz vasıtasıyla ortaokul yıllarında okumaya başladım. Bu süreç Orhan Kemaller, Fakir Baykurtlar, Mahmut Makalları ile devam etti. Bugün herkes Yaşar Kemal'i İnce Memed kitabıyla tanır. Yaşar Kemal'in bir demokrasi mücadelecisi, bir devrimci olduğunu da unutmamak lazım. Özellikle bugün içinde bulunduğumuz Türkiye'de demokrasi mücadelesi verdiğini söyleyenlerin, demokrasiyi ne kadar anladıklarını çok net bir şekilde görmekteyiz. Bu işler sadece konuşmakla olmadığını bilmek zorundayız. Sorumluluklarımızı sonuna kadar götürmek zorundayız. Bu bizim için bir gururdur. Bir ortaokul öğrencisiyken Yaşar Kemal ile başladığımız sürecin devamında bugün Yaşar Kemal'e bir ödül verebiliyor olmaktan daha büyük bir gurur var mıdır? Yaşar Kemal'in hiç unutulmayacağını, unutulmadığı içinde Türkiye'nin hala direndiğinin mesajını birilerine göndermemiz lazım."

ZEYNEP ŞEN

Bir halk yazarı...



GELMİŞ geçmiş en iyi edebiyatçılarımızdan birini, Yaşar Kemal'i, kaybedeli neredeyse iki yıl oldu. Hem Türkiye'ye hem de dünyaya dillere destan katkılarda bulunan, temel insanî değerleri sonuna kadar savunan, zulmün ve adaletsizliğin her daim karşısında duran bu pirin yokluğu, bu günlerde kendini özellikle hissettiriyor. Yaşar Kemal'in hayatına baktığımızda görebiliyoruz ki ünlü yazarın kaybı, etkilerini yalnızca Türk edebiyat dünyasında değil, tüm dünyada hissettirmiştir.

GENÇLİĞİ

Bir insanın nasıl biri olduğunu, olduğu kişiye nasıl dönüştüğünü anlamak için önce hangi yollardan geçtiğini, daha önceden kim olmuş olduğunu bilmek gerekir. Yaşar Kemal 6 Ekim 1923'te o zamanlar Hemite olarak bilinen Gökçeada'da, Kemal Sadık adı altında doğmuştur. Asıl adını, Birinci Dünya Savaşı sırasında annesiyle birlikte yürüye yürüye Adana'nın Osmanlıye ilçesine bağlı Hemite'ye göç etmek zorunda kalmış olan babasından almıştır. Ne var ki babasını yakından tanıyacaktı fırsatı asla elde edememiştir. Zira Yaşar daha beş yaşındayken, babasının bir camide, evlatlık oğlu tarafından bıçaklanarak öldürülmesine tanık olmuştur. Bu olay Yaşar Kemal'in üzerinde derin izler bırakmıştır. Öyle ki olayın sonrasında on iki yaşına kadar konuşma gücünü yitirmişti.

Yaşar Kemal beş yaşındayken Kurban Bayramı sırasında bir bıçak kazası geçirmiş, neticesinde bir gözünden kör olmuştur. Lakin bu okumaya ve edebiyata ilgi duymaya başlamasının önüne geçmemiştir. Yaşar şiir yazmaya sekiz yaşındayken başlamış, okula başladığında "yaşlı halk şairleriyle atışmaya" koyulmuştur. Atışmasına atışmıştır ancak asla bir aşışın yoluna düşmemiştir. Saz çalmakta "berbat" olduğunu iddia eden Yaşar, annesinin onun diyar diyar dolaşmasından korktuğunu, bu sebeple de aşıkla düşman kesildiğini belirtmiştir. Yine de eğer edebiyatı keşfetmemiş olsaydı, herhalde ozanlığa yöneleceğini açık açık belirtmiştir.

Yıllar ilerledikçe Yaşar Kemal gerek edebiyatın üstüne gerekse folklorun üzerine git gide daha çok eğilmiştir. Ortaya koyduğu ilk denemelerde, haliyle halk hikâyelerinden, eşkıyalarla ilgili duyduğu öykülerden ilham almıştır. Hatta küçükken, annesinin her biri eşkıya olan kardeşlerinden biri ölünce ona bir ağıt bile yakmıştır. Yazarın çocukluğu, kendi tabiriyle "eşkıyalığın içinde" geçmiştir. Ne de olsa civarda 500'den fazla eşkıyanın yaşadığı bir ortamın içinde büyümüştür. Dayılarının birinin gelmiş geçmiş en önemli eşkıyalardan biri olan, Kurtuluş Savaşı sırasında Kadırlı'yı örgütleyen Karamüftüoğulları'ndan Remzi Bey olduğunun bilincindedir. Hatta, vakti geldiğinde Remzi Bey'le oturup eşkıyalığın felsefesini bile yapmıştır. Destansı eseri İnce Memed'i

yazarken eşkıya olan ve dağda vurulan amcasının oğlundan ilham almış olmasının sebebi bu olsa gerekir.

Yaşar bir yandan eğitimi sürdürmeye bir yandan da ekme parası kazanmaya çalışmıştır. Lakin ortaokula geldiğinde eğitime son vermek zorunda kalmıştır. Neyse ki çeşitli işlerde çalışmasına rağmen yazmayı asla bırakmamıştır. İş hayatına Adana'da pamuk tarlalarında çalışırken başlamıştır. Bunu takiben ırgat katliplığından, Adana'da bir kitaplıkta memurluğa, traktör sürücülüğünden, çeltik tarlalarında kontrolörlüğe kadar çeşitli işler yapmıştır. 1943'te "iş" hayatına ara verip askerliğini yapmak üzere Ankara'ya gitmiştir. Bu dönemde de ilk hikayesini, Pis Hikâye'yi, yazmıştır. 1950'lere doğru İstanbul'a yerleşmiş, Cumhuriyet Gazetesi'nde çalışmaya başlamıştır. İstanbul'a gitmesine tüm köy halkı yardımcı olmuştur.

Yaşar Kemal beş yaşındayken Kurban Bayramı sırasında bir bıçak kazası geçirmiş, neticesinde bir gözünden kör olmuştur.



ESERLERİNDEKİ TEMA

"Halka kim zulmediyorsa, etmişse, halkı kim eziyor, ezmişse, onu kim sömürmüş, sömürüyorsa, feodalite mi, burjuva mı... Halkın mutluluğunun önüne kim geçiyorsa ben sanatımla ve bütün hayatımla onun karşındayım... Ben etle kemik nasıl birbirinden ayıramazsa, sanatımın haktan ayrılmasını isterim. Bu çağda halktan kopmuş sanata inanmıyorum."

Yaşar Kemal'in eserlerinin ve aslında yapmaya çalıştığı her şeyin temelinde bu inanç yatmaktadır. Gerek romanlarına gerekse öykülerine baktığınızda yazdıklarının nasıl da halka dönük olduğunu, insan değerlerine nasıl bir bağlılık ortaya koyduğunu rahatlıkla göürsünüz. Çoğu insanın görmekten kaçmaya çalışacağı gerçeklere cesaretle bakar Yaşar Kemal'in yapıtları. Bir yandan insan doğasını, yapısını ortaya koyar, bir yandan sonuna kadar adaleti ve eşitliği savunur, bir yandan da kelimelerini halk hikâyeleriyle, efsaneleriyle ve destanlarıyla yoğurur Yaşar Kemal. Yerel dil ve tabirlerden kaçmaz, aksine onları anlatmasının içine ustalıklı işler, çeşitli şivelere, deyişlere yer verir. Ağır, ağırlı bir dil kullanmayı reddeder. Halk ve doğa arasında büyüleyici bir bağ kurar, öyle ki çizdiği yaylaların, tarlaların, köylerin tabloları ayaklarınızın altına serilmiştir sanki. Halkın yüzleştiği adaletsizlikleri ortaya koyarken doğanın uğradığı yıkımı göstermekten kaçınmaz. Kendi geçmişinden, gördüklerinden, dinlediklerinden ve inançlarından yola çıkarak ortaya koyduğu yapıtları belki de var olabilecek en insani, en insan yapıtlardır.

POLİTİK HAYATI

Yaşar Kemal daha yalnızca on yedi yaşındayken politikaya atılmıştır. 1961 Anayasası'ndan sonra kurulan Türkiye İşçi Partisi'ne, kuruluşundan bir yıl sonra katılmıştır. Partide tam 8 yıl kalmış, bu süre zarfında parti yöneticilerinden biri haline gelmiştir. Partiden ayrıldığında bunun sosyalizme olan inancını kaybetmesi değil de partinin, niteliğini yitirdiğini düşünmesinden, bürokratların eline geçip emekçilerden kopması olduğunu belirtmiştir. Elbette, bu kararının arkasında Sovyetler Birliği'nin, Çekoslovakya'yı işgal etmesini onaylamaması ve bu konuda parti üyeleriyle fikir ayrılığın düşmesi olduğunu söyleyenler de olmuştur.

Yaşar Kemal, Türkiye'nin Marksist bir partiye ihtiyacı olduğunu her daim savunmuştur. İnançları, her yazarımızın ve sanatçımızın başına geldiği gibi onun da başını derde sokmuştur. 1970'de, dönemde sıklıkla görülen politik suikastlar sebebiyle geçici olarak İsveç'e taşınmıştır. 1996'da ise Alman dergisi Der Spiegel'de yazdığı bir makalede Kürtlerin, Türkiye'den ayrılmak hakkını savunduğu için 20 ay hapsi istenmiştir. Neyse ki bu hükmü giymesine karşın hapse gönderilmemiştir.

Kürt kökenli bir aileden gelen Yaşar Kemal, Kürt kimliğine her daim sahip çıkmıştır. Evde ailesiyle Kürtçe, evin dışında Türkçe konuşarak büyüyen Yaşar, farklı kültürlerin birbirlerini beslemeleri gerektiği ve tek bir kültürün yok edilmesinin bile dünya için büyük kayıp olacağını savunmuştur. Geçmişinin ve inançlarının, gündeme sık düşen Türk-Kürt sorunu konusunda fikirlerini belirtmekten hiç kaçınmamış olmasının, bağlı olduğu fikirlerden asla taviz vermemesinin temelinde yatması tartışılmaz bir gerçektir.

>>>

SANAT HAYATI

Cumhuriyet'te gazeteci olarak çalışmaya başlayan Kemal ilk öykülerini, Bebek, Dükkancı ve Memet ile Memet'i, 1950'de yayımlamaya başlamıştır. Bu öykülerden Bebek 1952'de basılan öykü kitabı Sarı Sıcak'ta yer almış ve ilk Cumhuriyet'te tefrika edilmiştir. Yaşar, ilk yazılarını Sadık Göğçeli adıyla yazmaya başlamışsa da Cumhuriyet'e geldiğinde Yaşar Kemal mahlasını benimsemiştir. O günden itibaren başka hiçbir ismi kullanmamıştır. Acaba neden bu ismi seçmiştir, diye merak eden okuyucuların sorusuysa yanıtız kalacaktır.

Yaşar İnce Memed'i aslında 1947'de kaleme almaya koyulmuştur. Lakin kitabı yazarken yarıda bırakmış ve ancak 6 yıl sonra, 1953-1954 arasında bitirmiştir. Kitabın 1955'te basılmasıyla ünü hızla Türkiye'ye yayılmıştır. Yine bu dönemde, 1952'de, ilk eşi Thilda Serrero ile evlenmiş, ondan Raşit adını koyduğu bir oğlu olmuştur. Yaşar ve Thilda, Thilda'nın 2001'deki ölümüne kadar yıllarını birlikte geçirmişlerdir. Thilda bu süre zarfında aralarında Yaşar Kemal'in de bazı yaptılarının olduğu çeşitli edebiyat eserlerinin çevirisini yapmıştır. Böylece de İnce Memed'in ilk İngilizce çevirilerinden birini ortaya koymuştur.



İnce Memed'in İngilizce ve Fransızca dahil çeşitli dillere çevrilmesiyle de dünya çapında bilinen, saygı gören bir yazara dönüşmüştür. Buna karşın kitap, Yaşar'ın yabancı bir dile çevrilen ilk eseri değildir. Bu onura layık görülen eseri yazdığı ilk hikâyelerden biri olan Bebek'tir. Bebek, önce Fransızca'ya, sonraysa İngilizce, İtalyanca, Rusça ve Romence gibi dillere çevrilmiştir.

ESERLERİ

Yaşar Kemal 1955 ve 2013 arasında yirmiden fazla roman ve bir gazeteci olarak çalışmalarını kaynak olarak kullanan üç seyahat kitabı ortaya koymuştur. En iyi bilinen ve en çok çevrilen eserleri arasında İnce Memed (1955), Yer Demir, Gök Bakır (1963),

Sarı Sıcak (1952), Yılanı Öldürseler (1976), Üç Anadolu Efsanesi (1967), Ağrı Dağı Efsanesi (1970) ve Binboğalar Efsanesi (1971) vardır. Kemal aynı zamanda Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca (1977) adlı bir çocuk kitabıyla Bugünlere Bahar İndi (2010) adlı bir şiir kitabı yazmıştır.

Yaşar Kemal'in eserleri yalnızca çeşitli dillere çevrilmekte kalmamıştır. Aynı zamanda farklı sanat disiplinlerine uyarlanmıştır. Örneğin İnce Memed 1984'te yönetmenliğini Peter Ustinov'un yaptığı bir filme uyarlanmıştır. Filmin senaryosunu Ustinov yazmış, ana karakterleri Herbert Lom ve Dennis Quilley canlandırmışlardır. Yer Demir, Gök Bakır 1966'de Uzun Dere adlı bir oyuna çevrilmiştir. Uyarlamasını Nihat Asyalı'nın üstlendiği oyun, Uluslararası Nancy Tiyatro Festivali'nde sahnelenmiş ve birincilik ödülünü kazanmıştır. Yazarın tiyatroya uyarlanan bir diğer romanı Teneke'dir (1955). Teneke İsveç'te sahneye konmuş ve neredeyse bir sene boyunca gösterime devam etmiştir. Oyun, ünlü İtalyan besteci Fabio Vacchi'yi derinden etkilemiştir. Vacchi Teneke'yi üç perdelik bir operaya dönüştürmüştür. Opera 2007'de Milano'da sahneye konmuştur.

ÖDÜLLERİ

YAŞAR Kemal hayatı boyunca on dokuzdan fazla ödül almıştır. 1956'da ilk ödülü olan Varlık Roman Armağanı'nı kazanmıştır. Bunu takiben Fransız Eleştirmenler Sendikası En İyi Roman Ödülü'nden, Sedat Simavi Vakfı Edebiyat Ödülü'ne ve Orhan Kemal Roman Ödülü'nden, İtalya'da verilen Premio Internazionale Nonino'yu kazanmıştır. 1984'te Fransız Legion d'Honneur Ödülü Commandeur Payesi'ne laik görülmüştür. Bununla birlikte dünya çapında çeşitli üniversitelerden fahri doktorluk kazanmıştır. Yaşar Kemal yalnızca edebi ödüller almakla kalmamıştır. Aynı zamanda yaptığı kültürel çalışmalar ve katıldığı toplumsal adalet hareketleri sebebiyle de çeşitli ödül ve madalyalar toplamıştır. Bu ödüllerden biri 2013'te kazandığı, Ermeni Kültür Bakanlığı'nın takdim ettiği Krikor Naregatti Madalyası'dır. Yaşar, madalyayı Akdamar Adası'ndaki tarihi Ermeni Kilisesi, Surp Haç Kilisesi'nin yıkımına engel olduktan sonra "Ermeni kültürüne bulunduğu katkılardan ve evrensel adalet, özgürlük ve insan haysiyeti değerlerine bağlılığından ötürü" kazanmıştır. Yaşar Kemal 1973'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmiştir. Ne var ki Nobel'i kazanamamıştır. Ödülü kazanamayışı çeşitli gazetelerce "Türk ayrımcılığı" olarak yorumlanmıştır. Yaşar Kemal 1973'ten beri her sene ödüle aday gösterilmiştir ve gösterilmeye devam etmektedir. Yaşar Kemal bir röportajında herhalde ölene dek bu ödüle aday gösterilmeye devam edeceğini belirtmiştir. Nitekim dediği çıkmıştır. Zira Yaşar Kemal 28 Şubat 2015'te, Nobel'e aday gösterilen edebiyatçılar arasındaydı. Kim bilir belki de nadiren olduğu gibi bu yüce, evrensel yazarımızın kısmeti Nobel'e, vefatından sonra layık görülmektir. ■

YAŞAR KEMAL

Yalnızlık

Kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdesin.

Su olsan kimse içmez,

Ölür de susundan

Yol olsan kimse geçmez,

Sarp kayalara uğratır da yolunu

Elin adamı ne anlar senden?

Çıkarsın bir dağ başına,

Bir ağaç bulursun

Tellersin pullarsın

Gelin eylersin.

Bir de bulutları görürsün, bir de bulutları görürsün

Bir de bulutları görürsün

Köpürmüş gelen bulutları

Başka ne gelir elden?

Çın çın ötüyör yüreğimin kökünde şu dünyanın ıssızlığı

Tanı kimsenin başına vermesin böyle bir yalnızlığı

Tenbih

Güzelsin aşkından bile, güzel

Uykumuza bir rüya girmekte,

Sevgilim, bütün bir ömre bedel.

Hayata ışıklar içinde gül,

Şarkı gibi gecelerden süzül,

Bir yağmur ol bahçelere dökül.

Ve akşam üstleri habersiz gel.

Bırakma bu ebedi öksüzü.

Çiçekler üstünde öp gündüzü.

Uzak uzak gülerken gökyüzü,

Bu sabah herşey daha mükemmel.

Hannaya şiirler

Dört bulut saliverdim gökyüzüne

Gökyüzünün en yücesine, ucuna

Biri turuncu, biri yeşil, biri al, birisi apak

Dört top bulut yolladım gökyüzünün en ucuna

Dört top ışıktan, koskocaman

Turuncusuna sevgi yükledim

Yeşiline dostluk

Arkadaşlık yükledim alına arkadaşlık

Apak buluta banş yükledim,

Ne kadar çok özlemişsek banşı o kadar çok

Gidin dedim bulutlarıım yeryüzünün üstüne

Yağın dedim bulutlarıım yeryüzüne

Yağmadık hiç bir yer bırakmayın, hiç bir yer,

hiç bir yer

Ama hiç bir yer, hiç bir yürek, hiç bir göz,

hiç bir kulak

Hiç bir ova, hiç bir çiçek bırakmayın

Her yere, her yere, her yere yağın,

Yağın ha yağın,

Yağın ha yağın, yağın ha yağın

Yağın ha yağın ha yağın

Yağın insan yüreklerine

Bugünlerde Bahar İndi , Yapı Kredi Yayınları, 2010

ZAFER DORUK

Yaşar Kemal'i çok arayacağız

USTAYLA tanışma fırsatını Adana'da, 1993 Seyhan Kültür Şenlikleri'nde bulmuştum. **Hemite Köyü** de o sırada gündeme gelmişti. Ustanın heykeli dikilmişti oraya. Açılışına gitmiştik. Şenlik kapsamında yapılan **Orhan Kemal Öykü Yarışması'nda** ben de bir başarı ödülü almıştım. Ödüllerimizi ustanın elinden almıştık, bizim için asıl ödül bu olmuştur.

Orhan Kemal'le Yaşar Kemal aynı dönemin yazarlarıdır. **Orhan Kemal otuzlu, kırklı yılların Adanasını anlatır:** Tarımın tasfiyesini, şehre göç macerasını, şehri, şehirdeki insanı, insanın alın yazısıymış gibi görünen sıradan bir olayın ardındaki büyük insanlık dramını... Yaşar Kemal çerçeveyi genişletir, **Çukurova** insanını anlatır. **Adana** çok küçük kalır anlattıklarında. **Kadirli'ye, Ceyhan'a, Anavarza'ya, Aladağlara, Toros** köylüklerine, kasabalarına doğru açılır. Çukurova'nın kıracını, yaylasını, dağını, ovasını, insanını, insanın düşünüşü, umudunu, korkusunu, destanını anlatır. Kendi kıssadan deyimiyle: 'İnsanın macerası'nı yazar. Şiirsel betimlemeleri, yalın, duru, kendine özgü dili, anlatımındaki lirik tat onu evrensel kılan özellikleridir. Anlattığı dünya Orhan Kemal'in dünyasıyla yan yana geldiğinde Türk edebiyatında bir Çukurova edebiyatı gerçeği çıkar ortaya. Diliyle, destanıyla, mitiyle, masalıyla, ağıdıyla, şiiriyle türküsüyle bu edebiyatın eni konu incelenmesi gerekiyor. **Yaşar Kemal**'in romanları ruhbilimsel, toplumbilimsel, tarihsel, yapısal, dilbilimsel yönleriyle de ayrıntısıyla incelenmeli. Bir dönemin **Çukurovasına**, aşiret kültürüne, fodal yapısına, geleneğine ve insanın doğa karşısındaki büyük dramına büyük bir ayna tutar ve anlatım ustalığıyla karakterlerinin ruh hallerini vermedeki olağanüstü başarısı yazdıklarını evrensel bir kata yükseltir... **İnce Memed** bir Yaşar Kemal destanıdır. **Anadolu** insanının zulmün karşısında başkaldırısını simgeler. İnce Memed'i okurken **Çukurovalı bir Homeros**'un sesi yankılanır kulaklarımızda.

Orhan Kemal'in romana ağırlık vermesine karşın hikayeciliği daha ağır basar. Ben kendi adıma: hikayelerinden aldığım tadı romanlarından alamam.

Yaşar Kemal'de durum tam tersinedir: hikayeciliğinden önce romancılığı gelir. **'Sarı Sıcak'**da güzel hikayeler vardır. Ama Yaşar Kemal'in destancı yanı, halk şiirini, folkloru çok sevmesi, yerel kültürü çok iyi bilmesi, eşsiz gözlem gücü ve sağlam belleği romanları için daha elverişli bir ortam oluşturmıştır. O da görünen odur ki roman yazmayı daha çok sevmiştir. Bir çok insanın belirttiği gibi o, **Tolstoy, Balzac, Stendhal, Hemingway, Dostoyevski, Çehov** ayarında bir yazardır. Onun yazarlığının en özgün yanı: Çukurova'nın her taşını, her toprağını, dilini, geleneğini, yerel ağızını, çiçeğini, bitkisini, böceğini ve en önemlisi de insanını bu kadar ayrıntılı, bu kadar yakından tanıması, bilmesiydi; çok az yazara özgü donanımlardır bunlar. Anadolu'ya özgü yerel kültürün renklerini, dilleri, inançları, kültürler arası ilişkileri, akrabalıkları onun arı duru Türkçesinden ve sürükleyici anlatımından okuruz. Kendi deyimiyle: **'binbir çiçekli bir kültür bahçesi'**nde buluruz kendimizi. O, Çukurova'nın **'Yüzyıllık Yalnızlığını'** yazmıştır. **Steinbeck** için **Kaliforniya** bozkırları, **Marquez** için **Latin Amerika** neyse, **Yaşar Kemal** için de **Çukurova** o'ydu. Yaşar Kemal'deki büyüklü gerçeklik diliyle çok güzel örtüşür ve şiirsel bir tat verir. Sözlü güzelliğinin yanında görsel bir yanı da vardır onun romanlarının; sinema onun roman dilini çok iyi kullanır. Uzun sözün kısası: Türk edebiyatına bir Yaşar Kemal daha gelmez. Onu çok arayacağız... ■



Irgatlık Anıları*

1962, ilkbahar

1941 ve 1942 yılları yazında batöz ırgatlığı yaptım. Küçük bir defterim vardı. Bu deftere her gün gördüklerimi duyduklarımı kısa kısa yazıyordum. Geçende Kadiriye gittiğimde bu defteri ananın sandığında buldum. Unutup gitmişim. Defteri bulunca çok sevindim. Neler yazmışım, diye okudum. Gerçekten bu günlükte dişe dokunur bir şeyler vardı. Bu defter olmasa bile, batöz ırgatlığı bana öylesine etki yapmıştı ki, unutamazdım. Her şey, oradaki her insan, her devinme bugünkü gibi gözümün önünde. Defteri temel ederek, o günkü anılarımı aşağı yukarı defterdeki gibi yeniden yazıyorum. Aradan çok zaman geçti, ama Batöz ırgatlarının yaşayışlarıyla ilgilendim. Baktım gördüm, öğrendim ki, her şey olduğu gibi duruyor. Bugün elimde olsa da gene ırgatlığa başlasam, göreceğim, tıpatıpına aynı yaşayış. Yani demem o ki, ben şimdiki, 1941 ve 1942'yi yazıyorum ya, siz bunu 1962 yazındaki Batöz ırgatlarının yaşayışı olarak kabul etmelisiniz.

Yaşar Kemal

* Irgatlık Anıları / Bugünlerde Bahar İndi , Yapı Kredi Yayınları, 2010

VECDİ ÇIRACIOĞLU

DENİZ KÜSTÜ

Yaşar Kemal'in romanlarında İstanbul



DENİZ, insan yaşamının ve düşüncesinin temel metaforlarından suyu temsil eden en güçlü imge kaynağıdır. Ancak soyut olarak sudan daha geniş değişkenlik gösteren bir düş ve düşlem kaynağıdır da.

Yazın dünyasında ve tüm kültürlerin içinde renk, ses, uğultu, yitip gitme, dokunma duygusu gibi yönelimleri devindirirken, yaşamı bir şiir olarak yeniden kurma olanağı tanıyan romantik ve eşsiz bir öge olarak yaşar.

Deniz bir tanrıdır, sanatçı yaratan...

Yaşar Kemal, **“Deniz Küstü”** romanında yazınsal olarak romantizmin kullana geldiği deniz imgesini çoğulcu gerçekçi bir anlayışla yapının içinde yaratma yetkinliğini göstermiş bir çınar yazarımız.

“Deniz Küstü” bu boyutuyla romantizmi çoğul gerçekçilik ile buluşturmuş ve grotesk halk kültürü öğeleriyle kaynaştırmıştır. Bu arada onca acı yaşanmışlıklara karşın romantik groteske ait korku ve kasvetin yazınsallıkta hiçbir

iz bırakmamış olması da yazarın çoğulcu ve gerçekçi groteskten yana tavrını ortaya koymaktadır.

Romanda, sıradan bir kategorileşme ile bir araya getirilmesi olanaksız gibi görülen birçok bakış açısı, bir tek yapıt içinde yan yana görünür duruma getirilmiştir.

“Deniz Küstü”

Yaşar Kemal’in İstanbul’u anlatan romanıdır ve bu nedenle Yaşar Kemal’in yazarlık serüveninde diğer yapıtlarından ayrı bir yerde durmaktadır.

Şüphesiz ki, yazarın **“Kuşlar da Gitti”** uzun hikâyesi, **“Allah’ın Askerleri”** ve **“Bir Bulut Kaynıyor”** röportajlarıyla, **“Anadolu’dan gelenler”** ve **“Menekşe’nin Balıkları”** adlı makalelerinde İstanbul vardır.

Bu yapıtlarıyla Yaşar Kemal

“Deniz Küstü” romanını yazarken **‘metinler arası ilişkiler’** ve **‘özdeşlikler’** kurmuş; insanları, ağaçları, denizleri, balıkları, otomobilleri, minareleri, kuşları, camileri, kalabalığı ile bütün bir şehrin dokusunu ve bu dokunun çürüyüşünü anlatmıştır.

Yaşar Kemal’in İstanbul’u mekân olarak seçen yapıtları arasındaki karşılıklı göndermeler, ortak izlek, kişi ve olaylar, yazarın bütüncül İstanbul imgesini ortaya koymaktadır. **“Deniz Küstü”** romanında ayrıntılara yer verilmeyen birçok konuyu kavramak,

romandaki simgelerin çözümlemesini yapmak, ikincil karakterleri daha yakından tanımak için, Yaşar Kemal’in diğer İstanbul konulu yapıtlarına da başvurmak gereklidir.

Dolayısıyla, **‘Yaşar Kemal’in İstanbul’u’**, metinler arası ilişkiler ve özdeşlikler yoluyla birbirine eklenilen yapıtlardan oluşan bir ağ olarak biçimlenmektedir. Bu ağın merkezinde ise, hem deniziyle hem de kent merkezi ve varoşlarıyla İstanbul’un en ayrıntılı biçimde öykülediği **“Deniz Küstü”** romanı yer almaktadır.

Romanın konusu çeşitli kahramanların yer yer keşişen, yer yer ayrı yollar izleyen hayatları üzerine dağıtılmış halde okuyucuya sunulmaktadır. Başlıca öne çıkan kahramanlar Selim balıkçı ve Zeynel Çelik’tir. Kahramanların çevresinde yaşadıkları İstanbul ise başka bir kahraman olarak karşımıza çıkar. Romanı bu haliyle Güneş sistemine benzetirsek, ana kahraman İstanbul; güneş, tali kahraman kişiler ise gezegenlerdir.

Yaşar Kemal yapıtlarında doğa, karakterlerin yaşamlarının merkezinde yer almakta ve olay örgüsünde ana rolü oynamaktadır. 1970’lerden sonraki kurmaca ve kurmaca-dışı eserlerinde ise yazarın

doğaya karşı yaklaşımının politik bir kimliğe büründüğü söylenebilir. Bu yaklaşımın olgunlaştığı ve bir manifesto biçimini aldığı, en çevre dostu, en deniz dostu romanı **“Deniz Küstü”**dür.

“Deniz Küstü” romanı, 9 Haziran-9 Eylül 1978 tarihleri arasında -3 aylık bir sürede- Milliyet Gazetesi’nde **Abidin Dino**’nun desenleriyle tefrika edildikten sonra, Kasım ayında **Milliyet Yayınları** tarafından yayımlanmıştır.

“Deniz Küstü” bir İstanbul romanı olmasına karşın kahramanları İstanbullu olmayan bir romandır. Romanın iki ana insan kahramanı **Selim balıkçı Kafkasya göçmeni bir Çerkezdir. Zeynel ise Rizeli, Karadenizli bir delikanlıdır.** Menekşe’de balıkçılıkla uğraşan deniz insanları da Anadolu insanlarıdır. Büyük zengin ve mafya babası Veziroğlu’da İstanbullu değildir. Zeynel’in **Galata Köprüsü** altında balık yakalarken tanışıp arkadaş olduğu çocuk arkadaşı **Dursun Kemal de Karadenizlidir.**

“Deniz Küstü”nün anlatıcısı hem roman kişilerinden biridir hem de bir roman kişininin görme ve bilme gücünün ötesinde bir konuma sahiptir. Başka bir deyişle, romanda birinci tekil konumundaki **“tanık”** anlatıcıyla üçüncü tekil kişiler “her şeyi bilen” anlatıcısı bir arada ve aynı anda temsil eden bir anlatıcı olarak ortaya çıkmaktadır. Üstelik, metinde gerçeğe yapılan göndermeler yoluyla bu anlatıcının Yaşar Kemal’le özdeşliği anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, **“Deniz Küstü”** anlatıcısını teknik olarak tanımlamaya girişildiğinde **“tanık-her şeyi bilen-yazar- anlatıcı”** gibi adlandırma yapmak gerekmektedir. Bu da roman kuramına göre farklı anlatıcı tiplerinin bir bileşim oluşturması anlamına gelmektedir.

Romanımız; 25 bölümden oluşmaktadır. Olay örgüsü genel olarak İstanbul’un Menekşe semtinde geçimini balıkçılıkla sağlayan insanların yaşamına odaklanmaktadır. Olayların geçtiği belli başlı mekânlar, İstanbul’un Avrupa yakasındaki en eski yerleşim yerlerinden **Haliç kıyıları, Topkapı, Eminönü, Galata, Beyoğlu** semtleriyle kent merkezinin batısındaki **Menekşe varoşu** ve çevresidir. Hiçbir zaman kesin tarih verilmemesine ve olay örgüsünün zamanda geriye sıçramalarla kurgulanmasına rağmen, anlatı 1970’lerin ortalarında birkaç yıllık bir süreye tekabül etmektedir.

Roman; **Zeynel**’in Menekşe kahvesinde İstanbul’un namılı kabadayılarından İhsan’ı öldürmesiyle başlar. Bu olaya Selim balıkçı müdahale eder.

İlinci bölümde, 20’nci bölüme kadar bu iki kahraman bir araya gelmez ve anlatı birbirine paralel iki kola ayrılır. Dönüşümlü olarak, **Zeynel**’in İstanbul’u romanda sözü geçen semtlerinde kanundan kaçışı



ve bu süre içinde **Selim Balıkçı**’nın yaşadıkları, özellikle Anlatıcıyla gelişen dostlukları anlatılır. Anlatıcı **Yaşar Kemal**’in bizzat kendisidir.

Selim balıkçıyla anlatıcının dostluğu denizde güçlenir. Anlatıcı Selim’in geleceğe dair plânlarını paylaşır. Selim gençliğinde bir yunus ailesiyle -tüm roman boyunca ailesi olarak geçecektir- dosttur. Bu dostluğun Selim’e kazandırdığı yaşama sevinci ve insan olma onurunun anlatımı romanın en çarpıcı öğelerinden biridir. Marmara’da yunus avcılığının başlaması Selim’in yaşamının en acı deneyimlerinden birine dönüşür. Tüm çabalarına rağmen yunusların öldürülmesini engelleyemez. Yaşar Kemal **“Deniz Küstü”**’de betimlediği doğa kırımının en özgün dile getirilişlerinden birini yazar.

Yunus yağının çok para etmesi üzerine Marmara balıkçılarının yanı sıra Ege’den ve Karadeniz’den gelen balıkçılar, yunus avlamaya başlarlar. Diğer duyarlı balıkçılarla birlikte Selim, yunus avlayanlara yanlış yaptıklarını anlatmaya çalışırlar. **“Deniz bize küsecek...”** diyor Selim’in adını balıkçılar **“Deniz Küstü Selim’e”** çıkarırlar. Yunus kırımını Selim’i bunalıma sokar. Denize açıldığında dostluk kurduğu yunus familyasını bulamaz.

Duyarlı Selim balıkçıyla dostluk kurmak anlatıcı için çok önemlidir. Onunla incitmeden konuşur,

güvenini kazanır ve sırlarını paylaşır. Burada kılıçbalığı devreye girer. Onu yakalamayı, sevdiği kadına ev yapmak için ister. Kılıç balığının Hilton otelinde iyi para yapacağını bilmektedir. Anlatıcıyla çıktıkları bir av sırasında kılıca rastlar.

Selim balıkçı kılıçla savaşırken **Yaşar Kemal**’de sanki **Ernest Hemingway**’in **“İhtiyar Adam ve Denizi”**yle savaşmaktadır. **Hemingway**’in balıkçısı **Santiago** geçimini sağlamak için savaşırken; **Yaşar Kemal**’in balıkçısı **Selim** de yakalayacağı balığı satarak, 7 bin 500 lirayla yıllardır düşlediği arsayı sonunda alabileceğini ve

“sarı saçlı” hemşireye ancak bu balığı yakalayarak kavuşabileceğini düşünmektedir, ama kılıç balığını da sevmektedir: Kılıçbalığına kıyamayan balıkçı Selim, Zeynel’e kıymak zorunda kalır. Canını kurtarmak için de olsa, istemeye istemeye de olsa,

Zeynel’e iyilik yapmak uğruna kendini tehlikeye atmış da olsa, sonunda, Zeynel’i öldürmüş olmak olgusu dayanılmaz hale gelir Selim için; beklediğinin bilincinde olmadan **“denizden geleceği”** bekleyerek arsayı alır, ev yapar, evi döşer, **“denizden geleceği”** beklemek için; beklediğini bile unutturmuştur Selim’e, ama denizden kimse gelmez... Ve balıkçı Selim, kendisini vurur. Hastaneye kaldırılır. Sonra hastaneden kaçır.

Selim yaptırdığı eve dönüp

bakmaz bile. Dünyadan elini eteğini çekmiştir artık. **Menekşe**’nin yok edilecek yerine turistik otel yapılması karşısında, bu işin sorumlusu

Veziroğlu’nu vurur, teknesine biner ve Hayırsızada açıklarında durur. Bir mucize gerçekleşir. Bir yunus balığı sürüsü **“bir sevinç ışığı”** gibi gelirken, balıkçı Selim de son sözlerini söyler: **“O değildi... O, o olamaz. O değildi.”**

Deniz, **“koskocaman, mavi, terütaze, dibinden ışık verilmişçesine yumuşacık bir sevinç çiçeği olup açmış,”** balıkçı Selim’i beklemektedir.

Yaşar Kemal’in **“Deniz Küstü”** romanı bir kent romanı olmakla birlikte bir halk anlatısıdır, bir masaldır, kahramanlarının yoksullar olduğu bir destanla hatta. Çağa, bugüne ulaşmış modern toplumun rezilliklerini sarsan bir destan...

Başkasının sesi olabilmek, dinmeyen arzusunu içselleştirebilmede edebiyata en çok yakışanı seçmiştir **Yaşar Kemal**. Adı sanı duyulmamışların öyküsünü, herkese ait bir dille, onlara ait söyleyiş biçimleriyle harmanlayıp yazmaya koyulmuş, anlatıcı sesi ile anlatılan, olay örgüsü ve karakter sesleri arasında oldukça belirgin ayrımların bulunduğu bu kırılma şairanelikleri dışında hem yapı, hem içerik olarak, iki tarafı aynı sınır çizgisinde başarıyla taşımıştır.

Konuşanlar kendi içsesleriyle seslenirler birbirlerine. Anlatıcı da katılır bu seslere ve hiç dokunmaz o içtenliğe, genel savrukluğa, sıradanlığa. Özenti, ayrıcalık, özel söz ve kavramların henüz dil dünyasına, yeryüzüne doğmadığı, tanrıların insan, insanların tanrı olabildiği bir âlemin metnidir **“Deniz küstü”**. ■

**“Bir vapur geçer boğaza doğru.
Nâzım usulcacık okşar vapuru,
yanar elleri...”** *Nâzım Hikmet*



BOĞAZDAN NAZİM GEÇTİ!

Şiirimizin büyük ustası Nazım Hikmet doğumunun 115. yılında Sarıyer Belediyesi ve Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı tarafından düzenlenen etkinliklerle anıldı. Usta şairin sevenleri, onun 66 yıl önce Türkiye'den tekne ile ayrıldığı Tarabya rıhtımında buluşup Boğaz'a açıldı, denize karanfiller attı.

Sarıyer Belediye Başkanı Şükrü Genç, Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı Başkanı Rutkay Aziz, sanat-severler, ve Sarıyerli vatandaşlar 1951 yılının Haziran ayında memleketten ayrıldığı Tarabya rıhtımında Nazım Hikmet için bir araya geldi. 66 yıl sonra Nazım Hikmet'in yola çıktığı Tarabya Otel'i'nin önünden, bu sefer İstanbul Boğazı'na Sevgi ve Barış teknesi açıldı.

“SAFLARI SIKLAŞTIRALIM”

Sarıyer Belediye Başkanı Şükrü Genç ise yaptığı konuşmada, oyuncu Tarık Akan'ı da anarak, “Bugünleri atlatmak zorundayız. Bugünleri atlatmak için safları sıklaştıracamız. Safları sıklaştıralım çocuklar. Saflar sıklaşırsa hedefe ulaşmak mümkün olur” dedi. ■



Nazım'ın 115. yaşı, gece Maslak TİM'de düzenlenen Kardeş Türküler konseri ve sanatçıların katılımıyla kutlandı.

**“Gönlüm
hep seni
arıyor,
NEREDESİN
SEN?”**

Ünlü Halk Ozanı, “Bozkırın Tezenesi” Neşet Ertaş, Sarıyer Yaşar Kemal Kültür Merkezi'nde düzenlenen geceyle anıldı.

USTALARA saygı kapsamında düzenlenen gece, Can Dündar'ın hazırladığı “Garip: Neşet Ertaş Belgeseli”nden bir bölümün gösterimi ile başladı. Şefliği Zafer Gündoğdu'nun yaptığı Sarıyer Belediyesi Türk Halk Müziği Korosu'nun Neşet Ertaş türkülerıyla devam eden etkinlikte ayrıca sanatçılar Ali Şahin, İsmail Altunsaray, Zeynep Başkan ve Erol Parlak sahne aldı.



Gecede Abdallık geleneğinin en genç yorumcusu 16 yaşındaki Ali Şahin performansıyla izleyenleri büyüledi. Başkan Genç Şahin'i alnından öperek tebrik etti.



Şükrü Genç: “Türkiye’yi yönetmek çok kolay. Anahtar; birazcık sevgi” dedi ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun “Türküler Dolusu” şiirinden bir bölüm okudu: “Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası / Ayak seslerinden tanırım / Ne zaman bir köy türküsü duysam / Şairliğimden utanırım.”

ZÜLFÜ LİVANELİ



Edebiyat notları

EDEBİYAT çok geniş bir kavram. İçine Sadi'nin Hafız'ın, Shakespeare'in şiiri de girer, Homeros'un destanları, Binbir Gece Masalları, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi de. Tiyatro oyunları, eskilerin tecrübe-i kalemiye dedikleri denemeler, düzyazı şiirler hepsi o geniş edebiyat kavramının içinde. Ama konuyu biraz daha ayrıntılı incelemek için modern roman türünü ele alıp, biraz daraltmakta fayda var. Modern romanın temel eseri olarak Cervantes'in Don Quixote eseri gösterilir. Ondan önce de 'hikâye anlatan', ele aldığı konuları derli toplu biçimde aktaran eserler vardı elbette. Kaldı ki Cervantes bile o dönemin İspanyası'nda, bizim halk hikâyeleri gibi anlatılıp duran şövalye masallarından yararlanmıştı. **Ama o, şövalyeler çağı geçtikten sonra hâlâ eski değerlerle yaşamaya ve dünyayı kurtarmaya, sevgilisi Dulcinea'ya kavuşmaya çalışan Manchalı ihtiyar tiplmesiyle, karakter yaratmanın, psikolojik derinliklere inmenin ve trajik komik öğelerin doruğuna ulaşmıştı.** Eski Yunan trajedileri de insanın kadere karşı mücadelesini işliyordu ama form başkaydı. Cervantes'ten sonra modern roman hızla gelişti. Birçok ülkede, edebiyat meraklısının okuması şart olan muazzam romanlar yazıldı. Bu romanları yazarlar, yarattıkları unutulmaz karakterlerle, içinde yaşadıkları toplumu bilim adamlarından, sosyologlardan, ekonomistlerden, tarihçilerden çok daha derin bir biçimde anlatmayı başardılar. Herkesten daha akıllı ve bilgili oldukları için değil, sevgileri çok gelişmiş olduğu için. Her büyük romancı, içinde bulunduğu toplum denizinde yüzen bir balık gibi akıntıları, eğilimleri sezebiliyordu. 19. yüzyıl Fransası'nı anlayabilmek için en önemli kaynağın Balzac'ın eserleri olduğuna inanılır ki bence de doğrudur. Ama Honore de Balzac, siyasi olarak toplumu okuyamıyor, anlayamıyor, devrim Fransası'nda kralçılıkta ısrar ediyordu. Yani bir siyaset acemisiydi. Ama bu eksiklik onun büyük sezgisiyle toplumu doğru aktarmasını engellemeydi. Bu durum birçok büyük yazar için geçerlidir: Dostoyevski 'gerici' sayılabilecek fikirlere sahipti, Tolstoy Hristiyanlık yoluyla toplumu kurtarmayı amaçlıyordu, Knut Hamsun ülkesini işgal eden Nazilere sempati duymuştu; aynen Ezra Pound, Celine ya da Pinochet'yi seven Borges gibi. Elbette ki her yazar siyasi açıdan yanlış mevzilerde yer almaz. Bu örnekleri verişim, büyük yazarların kendi bilinçlerini de aşan bir sezgi ve kavrama gücüne sahip olduklarını anlatabilmek için. Büyük romanlara baktığımız zaman bazı ortak özellikler görüyoruz. Bunların başında sağlam bir konu geliyor. Bir ara Türkiye'de 'hikâyenin önemli olmadığı', edebiyatın sadece üslup demek olduğu tartışıldı ama bütün tartışmalarda olduğu gibi insanların birbirini aşırı noktalara ittiği, anlamsız bir ağız dalışıydı bu. Sanki insan iyi bir hikâyeyi, güzel bir üslupla anlatamazmış gibi. Şöyle bir kurala inanıyorum: Eğer bir masa başında oturduğunda arkadaşlarına anlattığın zaman ilgilerini çekecek, seni en azından yarım saat dinlemelerini sağlayacak kadar ilginç bir konun yoksa, hiç yazmamak daha iyi. Çünkü o yüzlerce sayfayı da kimse okumaz (James Joyce'un Ulysses'i gibi deneysel edebiyatı bu genellenmenin dışında tutuyorum). Tartışma denilince 70'ler Türkiye'si'ni kasıp kavuran köy romanı-kent romanı tartışmasının da saçmalığını vurgulamakta yarar var. Ülkenin şehirleri hızla köyleşirken ve kent (hatta Alman kentleri) köylere girerken, bu büyük altüst oluşu yazmak yerine kategorik ayrımlar yapan kişiler çıkmıştı. ■

MESUT KARA

“KONU SİNEMAYSA EN ÇOK DÜŞE İHTİYAÇ VARDIR..”

Ülkemizde ve Dünya’da Sinemanın İlkleri

“Sinema, Avrupa’da ve Amerika’daki seyircili sinema gösterileri ile başladığında büyük bir ilgiyle karşılanır. Kısa bir sürede bütün dünyaya yayılır.”

HİÇ bir ticari başarı ve gelecek görmeyen sinemanın mucitleri, metrelerce pelikülden düş şatolarının beyazperdesine yansarak bize gelecek öykülerin anlatılabileceğini hayal bile edemezler. Dahası **Edison** ve **Lumiere Kardeşler**’in icatlarının ardından, ‘sinemanın bir öyküsü ve kurgusu olmalı, en çok düşe ihtiyaç var’ diye işe girişen panayır hokkabazı **Georges Melies**, yoksulluk içinde sürdürür yaşamının son yıllarını. Yine sinemanın ilk büyük ustalarından kabul edilen **“Bir Ulusun Doğuşu”** ve **“Hoşgörüsüzlük”** gibi filmleriyle sinemanın sanata dönüşmesinde önemli katkıları olan **David Wark Griffith** de, sinema dilinin gelişiminde devrim sayılacak buluşlarına rağmen ciddi ticari başarısızlıklar yaşar. Yine de sinema sanatının düşbazları, büyük özverilerle gerçekleştirdikleri filmlerini yıllar boyu bize aktarmayı sürdürerek sinemayı **‘en etkili’** sanat dalına dönüştürmeyi başarırlar.

Başlangıçta bilimsel bir buluş olan sinemanın, bu topraklara gelmesi fazla gecikmez. Diğer buluşlara göre ülkemize hızlı giriş yapan sinemanın ülkemize gelmesi, ilk kez Lumiere Kardeşler’in dünyanın birçok ülkesine gönderdikleri kameramanlardan biri olan **Alexandre Promio**’nun gelip 1896 yılında çekimler yapması ile olur. Ülkemize gelişi, önceleri yabancıların çektikleri belge filmlerle, sarayda ve Pera’da film gösterimleriyle olsa da, kısa sürede film çekmeye dönmüş sinemanın başlangıcına yönelik belirsizlik ve tartışmalar bugün de sürmektedir. Sinemamızın geçmişine, ilk yıllarına yönelik bilgi ve belge eksikliği bazı soruları bugün de yanıtsız ya da tartışmalı bırakmaktadır. İlk Türk filmine yönelik tartışmalar, araştırmalar

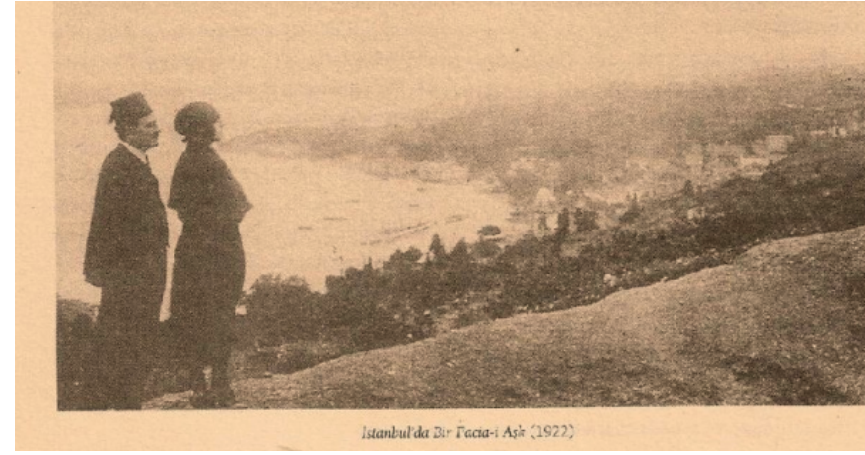


yenisi sorularla ve yeni belgelerle bugün de sürmektedir.

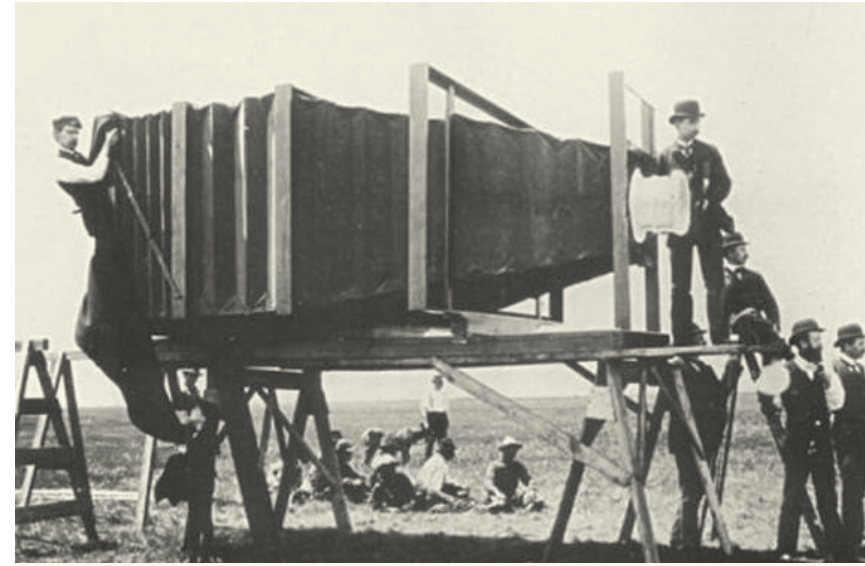
14 Kasım 1914’te Fuat Uzkınay tarafından çekildiği söylenen **“Ayasetanos’daki Rus Abidesinin Yıkılışı”** adlı 150 metrelik belge film, **“İlk Türk filmi”** olarak tarihe geçer fakat bu filmi bugüne dek gören olmamıştır. Filmin çekilemediği ya da çekildikten sonra yandığı, kaybolduğu yönünde kuşku vardır. Bu konuda, sinema tarihçisi ve araştırmacı Nijat Özön’ün ve Burçak Evren’in değerli araştırmaları, katkıları olmuştur. Nijat Özön **“İlk Türk Sinemacısı Fuat Uzkınay”** adlı kitabında bu kuşkuları dile getirmiştir. Konuyla ilgili birçok makale yayınlayan, araştırmalarını kitaplaştıran **Burçak Evren** de kuşkularını ve öncesinde çekildiği söylenen filmlere yönelik belgelerini kitaplarına aktarır. Yeni belgeler sinemamızın “sembolik” doğum tarihini değiştirmese de bilinmezliklerin, belirsizliklerin aydınlanmasına açısından önemlidir.

Belgelemek bakımından önemli olmakla birlikte Cumhuriyet sonrası sinemamızı değerlendirmek, yaşanan gelişmeleri irdelemek, yorumlamak açısından ilk filmin kim tarafından ve ne zaman çekildiği çok belirleyici değildir. İlk sinema kurumu, sinemanın gücünden yararlanma düşüncesi ile sonra yandığı, kaybolduğu yönünde kuşku vardır. Bu konuda, sinema tarihçisi ve araştırmacı Nijat Özön’ün ve Burçak Evren’in değerli araştırmaları, katkıları olmuştur. Nijat Özön **“İlk Türk Sinemacısı Fuat Uzkınay”** adlı kitabında bu kuşkuları dile getirmiştir. Konuyla ilgili birçok makale yayınlayan, araştırmalarını kitaplaştıran **Burçak Evren** de kuşkularını ve öncesinde çekildiği söylenen filmlere yönelik belgelerini kitaplarına aktarır. Yeni belgeler sinemamızın “sembolik” doğum tarihini değiştirmese de bilinmezliklerin, belirsizliklerin aydınlanmasına açısından önemlidir.

getirilir. Türkiye’de çekim aşamasının başlaması 1. Dünya Savaşı yıllarında olur. Başlangıçta belge filmlerle, savaş belgeselleriyle başlayan çekimler kısa sürede konulu filmlere dönüşür. Merkez Ordu Sinema Dairesi dışında ilk özel film yapımevi Kemal Film, 1922 yılında kurulur. Kemal ve Şakir Seden Kardeşler, 1914 yılından itibaren İstanbul’un bazı semtlerinde sinema salonu işletmeciliği yaparlar. Muhsin Ertuğrul’un, 1922 yılında sinemaya girmesi ve Seden Kardeşler’i film yapımcılığına yönlendirmesiyle sinema, resmi ya da yarı resmi kurumların dışında, ilk “sivil” yapımına kavuşur. Sinemamız başlangıcından itibaren Batılı kaynaklardan beslenmiştir. Batılıların buluşu olan sinemanın kavramları da, kuramları da, tarihi de batıda oluşturulmuştur. Kuramların evrensel olması, genel doğruları vermesi başka bir gerçekçi ya da doğruyu işaret ederken, ülkelerin, ulusların kendi sinema dillerini, kuramlarını, kavramlarını



İstanbul’da Bir Facia-yı Aşk - 1922: Daha o zamanlardan başlamış yobazlık, Muhsin Ertuğrul’un çektiği ve Türk sinema tarihinin mihenk taşlarından biri olan film, bir kesim tarafından taşlanmıştır. Saldırıya uğrayan ilk film özelliğini taşır.



Lumiere Brothers tarafından ilk sinema filmi bu devasa kamerayla çekilmiştir.

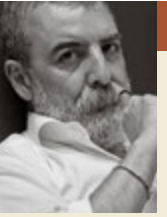
oluşturamamalarını, ülke sinemaları üzerindeki batı egemenliğini görmeyi, araştırmamayı haklı çıkartmaz. Başlangıcında tamamen batıdan gelen, batılılar tarafından kurulan sinemamızdaki bu etki, -arada kimi filmlerde **“ulusal temalar”** işlenese de- Yeşilçam sinemasıyla başlatılabileceğimiz, bu dönem içinde filizlenen **“yerleşme”**, **“ulusallaşma”** çabalarına kadar sürer fakat yok olmaz. Günümüze kadar da batı etkisinin sürdüğü gerçeğinden söz edebiliriz. Sinemamızın tarihsel serüveni, Cumhuriyet döneminde yaşanan tüm toplumsal-siyasal süreçlerle, özdeşlikler, koşulluklar içerir. Cumhuriyetin ilk döneminde olduğu gibi sinema ve

tiyatrodaki **Muhsin Ertuğrul**’la birlikte “tek adam” dönemi yaşanır. 1922 yılında Muhsin Ertuğrul sinemaya girer ve sinemamızın **“Tiyatrocular Dönemi”** olarak adlandırılan evresi başlar. Muhsin Ertuğrul’un, 1939 yılına kadar (başından sonuna kadar damgasını vurduğu), tek isim olarak anıldığı, tiyatrocuların egemenliğinde geçen, çekilen 27 filmden 23’ünü Muhsin Ertuğrul’un yönettiği ‘uzunca’ bir dönemdir bu. Dönemin diğer isimleri de -Mümtaz Osman adıyla senaryolar yazan, kendi adıyla filmler yöneten Nazım Hikmet dışında- İstanbul Şehir Tiyatrosu kadrosundan oluşur. Bir edebiyat uyarlaması olan **‘Ateşten Gömlek’** (1923) Muhsin Ertuğrul’un en önemli çalışması olarak kabul edilmiş, beğenilmiştir. ‘Ateşten Gömlek’ filminin olay yaratması salt güncel ve ulusal konusundan, alındığı romanın niteliğinden gelmiyordu. Türk Sineması’nın ilk kez gerçekle yüz yüze geldiği söylenebilir. Film bu çok önemli gerçekçi kendi olanaklarına göre yansıtıyordu. Üstelik ilk konulu Kurtuluş Savaşı filmi idi.” (**)

Filmi önemli kılan başka bir özelliği de, ilk kez Türk kadın oyuncuların bir filmde yer almasıydı. Bu kadın oyuncular **Neyyire Neyir** ve **Bedia Muvahhit**’ti. ■

(*) Nijat Özön. Sinema. Uygulayımı-Sanatı-Tarihi. Hil Yayın, 1985
(**) Giovanni Scognamiglio. Türk Sinema Tarihi (Genişletilmiş Baskı). Kabalıcı Yayınevi. İstanbul, 1998

ORHAN ALKAYA



Yol Sözleri

ağır yaralı geceler boyu kenti sürükleyen
ıssız yakınlıklar, gözlerimde boğazlanmış isyan
gözlerimde kırılan duruşlar saklayan hayat
erken sözler hükmüdür- kuytuya sızan

kar suyuna saldıgım düşler: köpüren
bir nadastan elimde son kalanlar, ağır
kitaplara çivilenmiş avuçlarım kadar benimdir
bitti işte! hiçbir her şey olduğu bu yerde
terk edilmiş bir cumhuriyetin gıcırtilayla örtülür
gece

oysa ben remil açmıştım hazin hüznüme
en ince parmaklarında şeytan tırnağı büyüten
bu ülke! varidatına ağlayan tahta suratlar
buruk şarap tadında yalnızlığımız bu gece
buruk bir yalnızlıktan başka ne
sodome saatlerini yaşarken sokaklar
ve zırhlarla kuşatılmış bir gök altında
bütün cesetler açık toplantıdayken gene
elbet günlüklerde kalacak benim adım
çünkü ben, sessiz sözlerle arkadaşım

işte: olmasa da olur bir remil açtığım, yolumdayım

ÖZÜR: Önceki sayımızda şairimizin “Yenilmişler İçin Yedinci Parça” şiirine “Ölü Ozanlara Şiirler-3” başlığı atılmıştır. Şairimizden özür dileriz.

HAYDAR ERGÜLEN



Karşılığını Bulamamış Sorular İçin

serin rüzgârlar taşır
bir dostumun yüzünü yakan mevsim
incelmış bir hayatın kederiyle
sessizce durur anıların yamacında
renginden su alan resim

odalara sığmazdık odalar dar
içinde gizli bir ses ölürlen
dönerip durdu heves
dağlar dağlar

saatleri biz sustururduk
korkusuyla kendi sesimizin
yok ederdik kardeşliğini
gündüzle gecenin

karardı baktıkça gözler
balkon derinliğindeki dağlara
heves yollara düştü
tedirginlik korkulara

yüzün gecikmiş bir mektupta
anlaşılar dürrüst ve ıslak
yitirilmiş bir anıyla çıkageldi
güneyin ılık sokaklarından

-her ses bir renge yakışır
su kendi bildiğince akar
hiçbir şeye benzemez içimizdeki uçurum
ne kadar acemi harcı olsa da
ölümle karşılaşmalı bazı sorular.

(Karşılığını Bulamamış Sorular’dan)

VECDİ ÇIRACIOĞLU

Bir hekim, bir yazar, bir aktör Ercan Kesal

Onu kendi hastanesinde yaptıklarıyla bilenler "garibanların doktoru" olarak bilir. Okurların nezdinde ise günümüzün en dikkat çeken yazarı... Onu okuyanlar bir sonraki yazısını/ kitabını heyecanla beklerken o sinemada da oyunculuk kariyerinin en zirvesine kadar yükselmiş biri. Öyle ki, Cannes Film Festivali'nde kırmızı halıda Rober De Niro ile de el sıkışmışlığı vardır... Doktor, yazar ve aktör Ercan Kesal ile yaptığımız söyleşiden keyif alacağınızı umuyoruz.

DOĞUP, üniversite tahsilinize dek Kızılırmak'ın suladığı Kapadokya'nın Avanos kasabası. Aileniz ve kasabanızın size katkısı nasıl oldu?

E. Çanşver'in "Mendilimde Kan Sesleri" şiirindeki "Ahmet Abi"ye söylediği gibi; insan yaşadığı yere benziyor, oranın suyuna, havasına, toprağına. Bir kasabada doğdum ve büyüdüm. Üstelik gezegenin ortasında gibi duran büyüü bir bozkır kasabasında. Katkı demek yetmez, baştan sona onunla doluyum.

Geçmişte şiir yazdığınızı biliyoruz? Yaşamınızda özellikle Ankara'da bir çok şair, yazar arkadaşlarınız var. Aklına ilk gelenler Ahmet Erhan, Akif Kurtuluş, Adnan Özer, Dr. Behçet Aysan, Tolga Candar, Haydar Erğülen, Ahmet Telli gibi. O günlerden söz eder misiniz?

O yıllar benim hekimlikte mecburi hizmet yıllarımdı. Tayin kur'alarında 1984 mezuniyet dönemindeki arkadaşlarımın çoğu Doğu ve Güneydoğu Anadolu'daki sağlık ocaklarına giderken bana Ankara'nın Keskin ilçesinin bir köyü çıkmıştı. Bunun anlamı hafta sonlarımı ya da bazı gecelerimi Ankara'da geçirebileceğim demektir. Öyle de oldu. Uzun yıllar Keskin ve Bala'da hekimlik yaptım. Ankara'ya ise Kızılay Sümer Sokak'ta bir arkadaşımın kaldığı eve geliyordum. Ev, yukarıda saydığım dostlarımın da vazgeçilmez uğrak yeri idi. Bir yazımda şöyle söz etmişim o yıllardan: "Ben bu isimlerle, Cumartesi öğleden sonra okuldan erken çıkmanın keyfiyle, sokağa savrulan ergenler gibi yaşadım Ankara'yı. Tuhaf bir özgüven, mesnetsiz bir sevinç ve bitmek bilmeyen bir aşk duygusu... Neşeli, gürültücü, bazen sarhoş,



şair, aşık ve içli bir aileydik. Bozkırın ortasındaki bu gri şehri, binbir çeşit ağacın içindeymiş gibi yaşadım, şükürler olsun."

Ercan Kesal denince sinema ve edebiyatta toplanan sanat akla

geliyor. Oyunculuğun yanı sıra senaryo ve edebi yazılar... Bunun bir sırrı var mı?

Birbirlerinden ayırt edemiyorum doğrusu. Sen de çok iyi bilirsin ki, yazmak için okumak şarttır. Yazmaya oturduğun bir hikaye için yaptığım

okumalara daldığımda mutlaka yeni bir senaryoya ilham veren notlar alırım. Ya da yeni oynayacağım bir film karakterinin modern edebiyatta karşılığını ararım. Hepsini birbirini tetikliyor ve birbirinden besleniyor. "Sır" aranacaksa; okuduğum, yaptığım ya

da yaşadığım şeylere hala bütüncül bakmaya çalışıyorum, ondandır diyebilirim.

Diyelim ki bir konu yakaladınız, bunun, senaryo ya da öykü olabirliliği hakkında nasıl karar veriyorsunuz?

Sinemanın, trajik ve kocaman bir hikayenin içinde duran "yakıcı bir detay" olduğunu öğrendim! Öykünün çekiciliğinin ve sunduğu dehşetin esiri olmadan, onun içinde bir yerlerde saklı duran "sinemayı" arıyorum. Fark ettiğimde zaten mesele kalmıyor. Kılavuzunu bulduktan sonra yolculuk bahane!

"Edebiyat yapmak!" sizce ne ifade ediyor? Yazım diliniz hakkınd söyleyecekleriniz neler olabilir?

Edebiyatda da sinemacı tarafımla yer alıyorum galiba. Anlatmak değil de, göstermek istiyorum. Tımturaklı, süslü laflardan, sözü eğip bükmekten hoşlanmıyorum. Yazarla okuyucu arasında oluşan mesafeyi ve yazara bahşedilen iktidar duygusunu reddediyorum. Yazdıklarım açık, basit, sade ve anlaşılır olmalı; hayat gibi! Oyunculuk anlayışıyla birlikte tarif edecek olursam, "Artislik yapmadan oyunculuk, edebiyat yapmadan yazarlık yapmaya" çalışıyorum.

Öykü yazarla senarist arasında nasıl bir bağ olmalı. Bir senarist öyküden nasıl beslenmeli?

Senaryo da edebi bir metindir.

Sinemanın, trajik ve kocaman bir hikayenin içinde duran "yakıcı bir detay" olduğunu öğrendim!

Lakin, iyi bir film için kendini feda etmekten çekinmeyen bir metin. Senaryo, yönetmenin kılavuzu ve yol haritasıdır. Öykü gibi, tek başına ve bağımsız bir yolculuğu, kendine münhasır bir iddiası yoktur. Öyküde uzun uzun yaptığınız betimlemeleri ve tahlilleri senaryoda yapamazsınız. Öykü, yazarın dünyasını anlatsa da okuruna hayal kurma ve kendi karakterlerini yaratma şansı verir, senaryoda ise siz ne yazarsanız yazın seyredeceğiniz film, yönetmenin kendi şahsi dünyası ve sunumudur. Kitabı okurken hayal edebilirsiniz, filmi ancak seyredersiniz. Bu yüzden, senarist, öykünün içindeki sinemayı aramalı. Bu da ancak hikayeyi, edebi ağırlığından arındırmakla ve soğukkanlı bir yerden bakmakla mümkündür.

Senaryo yazmak, sinemayla tanışmak, oyunculuk nasıl başladı? Kısaca değinir misiniz?

Sinemayla tanışmam benim yaş kuşağımdakiler için herhalde birbirine çok benzeyen bir anıdır. Kasabanın tek sinemasında gündüz seansında oynayan bir filmi görmek için, mahalleden bir grup kadına önderlik eden ananın eteğinden tutup gittiğim bir ilk film. Siyah beyaz bir film. Bebeği çalınan bir kadın var ve onu ararken acıklı türküler söylüyor. Çalınan bebek çingenelerin elinde dilenci olarak büyütülüyor falan. Filmi, büyülenmiş gibi izlediğimi hatırlıyorum. Sonraki yıllarda sinema üzerine çok okudum diyebilirim. Yönetmen hayatları, sinema üzerine az da olsa yayımlanmış çeviri eserler. (1980'li yıllarda AFA Yayınlarının sinema külliyatının hakkı ödenmez!) 1990 yılında hekimliği bırakarak İstanbul'a gelme nedenim de sinemaya girmektir. Bu istek ancak 2002 yılında mümkün oldu. Eşim Nazan'ın (Kırılmış) oynadığı Uzak filminin setindeki küçük oyunculuk deneyiminden sonra Nuri Bilge'yle tanışmam ve beraberindeki arkadaşlığımız, **Üç Maymun** ve **Bir Zamanlar Anadolu**

Rol yapmayı bilmem. Sezilerimden, biriktirdiklerimden ve gözlem yeteneğimden başka malzemem yok.

filmlerindeki senaristlik ve oyunculukla devam etti gitti.

Sizle özdeşleştirdiğim iki sinemacı var. Adnan Azar ve İhsan Yüce. İkisi de gençlere yardımcı ve üretken. Bilhassa İhsan Yüce senarist, oyuncu. Adnan Azar arkadaşınız. Bu coğrafya sinemasında gözden kaçan böyle başka değerler var mı? Bu konuda söyleyecekleriniz var mı?

Adnan Azar kardeşim gibi sevdiğim çok yakın bir arkadaşım. Estetik algıları yüksek, sıkı bir entelektüel, iyi bir şair ve edebiyatçıydı. Sinemada olanakları olsa çok daha kalıcı işler yapabilirdi. İhsan Yüce'yle tanışamadım. Sinemamızdaki bir çok kaliteli işin gizli kahramanıdır. Böyle insanlar yaptıkları işin sonucundan kendileri için özel bir çıkar beklemeyi akıllarına bile getirmezler. Şiiri de, sinemayı da hayatları gibi algılayıp, böylece de yaşayıp gitmişlerdir.

Hayatın içinde çok yönlünüz. Birçok derneğin başkanlığını yaptınız-yapıyorsunuz. Doktorsunuz ve hastaneniz var. Bir dönem siyasetle ilgilendiniz. Eşiniz Nazan Kesal da sanatçı. Eserleriniz de bunlardan nasıl besleniyor ve nasıl etkileniyorsunuz?

Sivil toplum kuruluşlarıyla olan ilişkim eskisi kadar yoğun ve iç içe değil. Keşke fırsat bulabilsem. Yazma ve oynamaya ise süreçleri gözlemlerden beslenen süreçlerdir. Etrafınızda

olup bitenlere gözünüzü kapatırsanız ne üretebilirsiniz? Üstelik sanatçı başkalarının yanından geçip gittiği detayları fark edebilen insandır. Onu başkalarından ayıran temel özellik budur zaten. Benim hekimlik dışında eğitimini aldığım, daha doğrusu diplomasına sahip olduğum başka bir mesleğim yok. Oyunculuk eğitimi almadım. Rol yapmayı bilmem. Sezilerimden, biriktirdiklerimden ve gözlem yeteneğimden başka malzemem yok. Hikaye ya da senaryo yazarken de, oyunculuk yaparken de bunlara yaslanıyorum. Hekimlik ayrıca hasta hikayelerine de vakıf olabildiğiniz şanslı bir meslektir. Siyaset ise insan ruhunun en iyi sınanıldığı alanlardan biridir ve çok zengin malzemeler sunar.

Sinema ve edebiyat olarak mutfağınızda neler var?

Yakın zamanda İletişim Yayınları'ndan "Cin Aynası" isimli bir kitabım çıktı. Peri Gazozu'nun devamı diye niteleyebiliriz. Aralık ayı içinde Ayrıntı Yayınları'ndan bir kitap daha çıkacak. Fotoğraflar üzerine okumalar yaptığım ortak bir çalışma. Ayrıntı'nın 1000. Kitabı, özel bir çalışma. Yurtdışında yaşayan Türk asıllı bir yönetmen için yazdığım, bitmek üzere olan bir senaryom var, bir de yapım için sırasını bekleyen, çekmeyi düşündüğüm bir film.

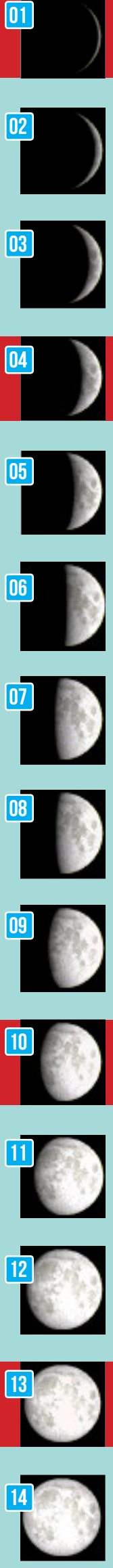
Son olarak, yaşantımızdaki erozyona paralel; çevre, yeşil doğa, mavi deniz hakkında düşüncelerinizi öğrensek.

Üretimin tüketimi, onun da daha çok üretimi tetiklediği; insanın varoluşunun bozulduğu hastalıklı bir düzene mahkum edilmiş bir gezegende yaşıyoruz. Kapitalizm, içecek su, soluyacak hava, ekecek toprak bırakmayan habis bir tümör gibi. Bütün bunlara rağmen yeryüzünü sahiplenmekten ve geleceğe inanmaktan başka yolumuz yok.

Yeşil Marti olarak çok teşekkür ederiz. ■



AY'IN HALLERİ



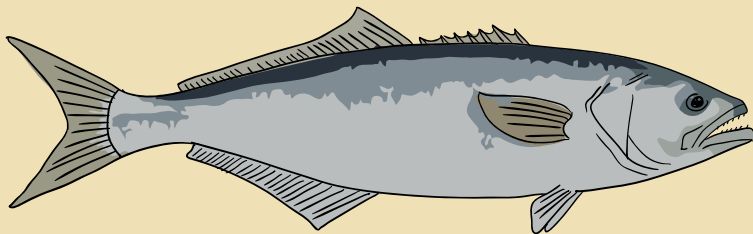
Meteorolojinin bilimsel çalışmalarından binlerce yıl önceye dayanan gözlemler sonunda oluşan bu halk takvimi, bugün dahi önemini sürdürmektedir. Bu takvimde yer alan önemli fırtınalardan bazıları bir gün önce veya bir gün sonra çıkabilir ama genellikle gününde çıkar.

AYIN DENİZ FIRTINALARI

- 01 Şubat-** Hamsi Fırtınası (Hamsinin bol ve olgun olduğu dönem)
04 Şubat- Fırtına (3 gün)
10 Şubat- Fırtına (3 gün)
13 Şubat- Fırtına
20 Şubat- 1.Cemrenin Düşmesi (Havaya)
23 Şubat- Fırtına (2 gün)
27 Şubat- 2. Cemrenin Düşmesi (Suya)

AYIN BALIĞI

BENİM ADIM LÜFER



BENİM adım Lüfer...

Balık avı yasağı süresinin uzatılmasıyla denizlerimizde az da olsa çoğalmaya başladım. Bu aylarda masalarınızı yeşilliklerle sıkça şenlendireceğim için ayın balığı seçtim.

Genellikle sıcak ve ılık denizlerde 200 metre kadar derinliklerde yaşayan en yırtıcı balıktır. Balıkçılar tarafından 'dişli' diye anılırım. Boyuma göre çene kemiğim köpek balığınınkinden daha güçlüdür. Etçilimdir. Başlıca besinlerim küçük balık sürüleridir ki, saldırdığımda 'corum' yaparak denizin üzerini balıklarla kaplarım.

Bu aylarda yumurtalarımı bırakmak için Ege'den

Marmara'ya oradan da Karadeniz'e (Anavaşya) sürüler halinde gider, Eylül ortasından itibaren geri dönerim (Katavaşya).

Bu yol boyunca kıyılara da yumurtalarımı bırakmayı ihmal etmem. 1 mm boyunda ve yaklaşık 80 bin kadar yumurtam plankton ile beslenerek çok çabuk büyür. Bu iniş sırasında Boğaz ve Marmara'da uzun süre oyalandığımdan av veririm.

Ailem epey geniştir. 10 cm'den küçük, defne yaprağı; 10-15 cm, çinekop; 15-17 cm, kaba çinekop (sarikanat); 17-21 cm, porsiyonluk; 21-25 cm, lüfer; 26-30 cm, sırtkara; 30 cm'den büyük, kofana olarak adlandırılırım.

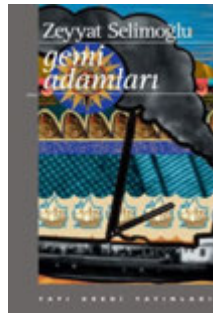
AYIN YALNIZ GEMİSİ

BANDIRMA



1878'DE İskoçya'da inşa edildim. 1910 yılında Osmanlı Denizcilik İşletmesi tarafından satın alındım. 1919 yılında Bahriye Nazırı Avni Paşa'nın tahsis etmesiyle 9. Ordu Müfettişi Mustafa Kemal Paşa ve beraberindeki heyeti İstanbul'dan Samsun'a getirerek millî mücadeleyi başlattım. 1924 yılına kadar posta hizmetine devam ettim. 1925 yılında hurdaya satılarak, jilet haline getirildim.

AYIN DENİZ KİTAPLARI



Zeyyat Selimoğlu,
Gemi Adamları



Yaman Koray,
Büyük Orfoz



İhsan Oktay Anar,
Amat

AYIN DENİZCİLİK ARAÇ-GERECİ

ÇAPA

Teknenin denizde bir noktada kalabilmesi için kullanılan "Çapa" Türkçeye İtalyanca gemi demiri anlamındaki "Zappa"dan girmiştir. Gündelik dilde çapa yerine çıpa, çipo terimleri kullanılırsa da bu kelimeler çapaya bağlı halka/anale (çıpa) ve yatay kol demiri (çipo) anlamındadır.

AYIN DÜĞÜMÜ



AYIN ŞİİRİ

Bu ayın şiiri Orhan Veli Kanık'tan

...
 Heey,
 Ne duruyorsun be, at kendini denize
 Geride bekleyenin varmış, aldırma
 Görmüyor musun her yanında hürriyet
 Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol!
 Git gidebildiğin yere.
 ...

POSEIDON DER Kİ:

*Karalarla denizleri doldurdunuz,
 denizlerle karaları doldurdum.*



AYIN TABLOSU:



Gemiler - Ayvazovski

BU AY DOĞACAK ÇOCUKLARA VERİLECEK İSİM:

Erkek: Deniz / Kız: Eylül

BALIKÇI SÖZÜ:

*Açık denizde
 üniforma giyilmez!*

PİRİ REİS : AYIN MACERAPERESTİ



Karamanlı bir ailenin çocuğu olan Ahmet Muhyiddin Piri'nin ailesi II. Mehmed devrinde padişahın emri ile Karaman'dan İstanbul'a göç ettirilen ailelerdendir. Aile bir süre İstanbul'da yaşamış, sonra Gelibolu'ya göç etmiştir. Piri Reis'in babası Karamanlı Hacı Mehmet, amcası ise ünlü denizci Kemal Reis'tir. Amerika'yı gösteren Dünya haritaları ve Kitab-ı Bahriye adlı denizcilik kitabıyla tanınmıştır.

ÇİFT BALIKÇI DÜĞÜMÜ

Yaygın olarak kullanılan bir düğümdür. Genellikle aynı çaptaki iplerde kullanılır. İplerin boşta kalan uçları yeterli payda bırakılırsa ayrıca bir emniyet gerek-tirmez. Verim kaybı %21'dir. Düğüm atıldığında, ön yüzünde ipler /// şek-linde birbirine paralel, arka yüzünde XX şeklinde çarpıraz görünmelidir.

AYIN DENİZ YAZARI

SAİT FAİK ABASIYANIK

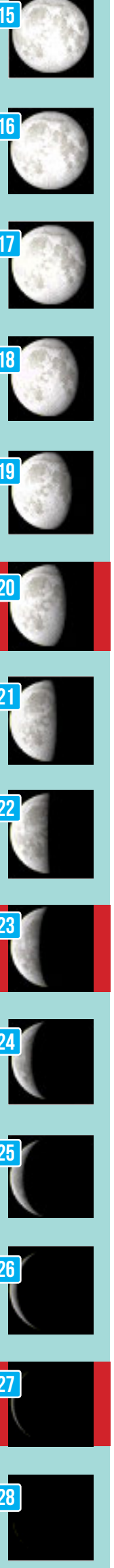


...
 Dünyanın yaratılışındaydık şimdi, insanın ilk zamanlarını yaşıyorduk. Onlar avlıyorlardı, ateş yakıyorlardı. Ben martıya ait bir mersiye yazmış, ateşin karşısında okumak üzereydim... Bütün kabile halkı bana kızmıştı Bu herif çalışmayacak mı? Oturup kayalara düşünecek mi? Martı ölmüş. Onu seyredip bize masal mı anlatacak?.. Çalışan-ları bir üzüntü, bir garipseme, bir birbirine sokulma hissi saracaktı. Sonra bu hal belki de işe yaramaz adamın bir vazifesi olarak tanınacaktı. Bir iki gün ağ tamir edecek, balık tutacak, be-ceremeyecek fakat akşamları da onlara üzülp sevinme arzuları veren türküler söyleyemeyecek-tim... Ertesi sabah beni balığa çıkarken uyandıramayacaklardı. Bırakacaklardı kendi halime.

...

"Son Kuşlar", Sıvriada Geceleri

AY'IN HALLERİ



FEZA KÜRKÇÜOĞLU

Yahya Kemal Beyatlı'nın önerisiyle Mirgün'ün ismi nasıl Emirgân oldu?

Boğaziçi'nin en güzel semtlerinden biri olan Emirgan, adını İran şehzadelerinden Emirgüneoğlu Tahsmab Kulu Han'dan alır. Bir dönem Mirgün adını taşıyan semt, 1951'de Yahya Kemal Beyatlı'nın valiliğe verdiği teklifle tekrar Emirgan adını alır...



Türk edebiyatının usta ismi Yahya Kemal Beyatlı...

BİZANS döneminde servi ormanları ile bilinen Boğaziçi'nin eski köylerinden biri olan Emirgan'da yerleşim Osmanlı döneminde, 16. yüzyılın ortalarında bölgenin Nişancı Feridun Bey'e bağışlanmasıyla başlar. Emirgan'a bir av köşkü, bir yazlık köşk ve bahçeler yaptırın Feridun Bey ile birlikte semt **"Feridun Bey Bahçeleri"** adıyla anılır.

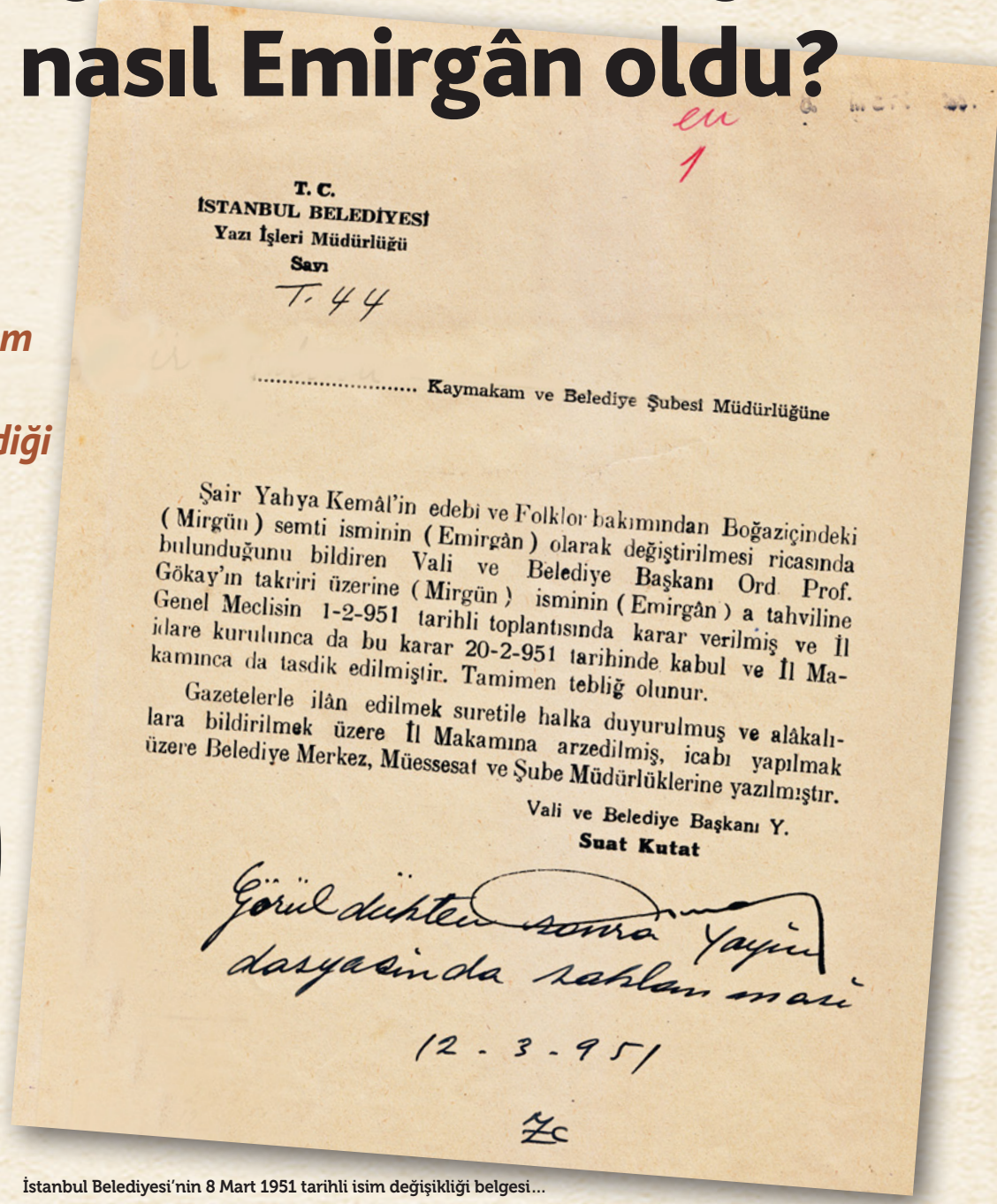
Semtin Emirgan adını alması ise, 1635'te IV. Murad'ın Revan Kalesi'ni almasından sonra olur. Kaleyi Osmanlılara direniş göstermeden teslim eden Emirgüneoğlu Tahmasb Kulu Han'ın ismi **"Yusuf Paşa"** olarak değiştirilir.

Semtin tarihini Eremya Çelebi Kömürcüyan, **"XVII. Asırda İstanbul Tarihi"** isimli kitabında şu satırlarla anlatır: **"Revan Hanı Emirgün'a izafeten bugün de aynı adı taşıyan Emirgün, daha evvel 'Feridun**

Paşa' adıyla anılırdı. Fetihten evvel bu mahalle, servilerle çevrili olduğundan dolayı 'Kıparodis' denirdi. Murad IV. zamanında, Emirgün Han'ı için burada güzel bir köşk ve bahçeler yapılmıştı."

IV. Murad'ın Feridun Bey Bahçeleri'nden başka, Ahırkapı'da görkemli bir konak, Kâğıthane'de de bir mesire bahçesi bağışladığı Emirgüneoğlu, I. İbrahim döneminde Sadrazam Kara Mustafa Paşa tarafından idam ettirilir. Önceleri **"Emirgüne Bağçesi"**, **"Mirgün Bağçesi"** adıyla daha sonra da **"Mirgün"**, **"Mirgün"** olarak anılan semt zaman içinde **"Emirgan"** adını alır.

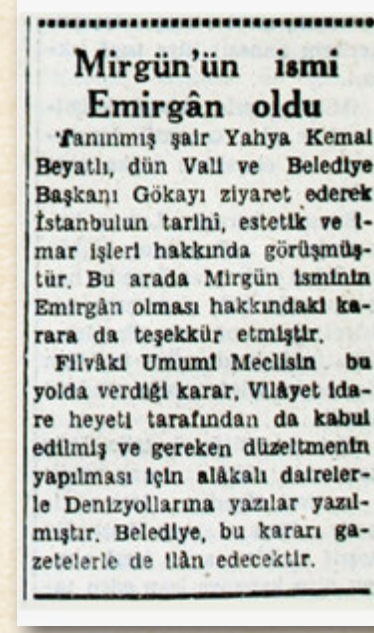
1780'lerde, I. Abdülhamid döneminde arazi halka satılarak Emirgan'da cami, meydan çeşmesi, dükkânlar inşa edilir. **Emirgan, II. Selim** döneminde devlet erkânının yerleştiği bir semt olarak öne çıkar. Emir-



İstanbul Belediyesi'nin 8 Mart 1951 tarihli isim değişikliği belgesi...



İbrahim Çallı'nın fırçasından "Çınaraltı", 1939...



7 Mart 1951 tarihli Akşam gazetesi...

gan, koru ve yalılarının yanı sıra 20. yüzyılın başlarından itibaren meydana gelen çınarlar altındaki kahveleri ile ünlenir.

1933 yılında **Emirgan** ile **Boyacıköy** birleştirilerek semte **"Uluköy"** adı verilir. Ancak **"Emirgan"** adı kullanılmaya devam eder. 1942'de Şehir Meclisi kararı ile **"Emirgân"** adı **"Mirgün"** olarak değiştirilir. 1951 yılına kadar "Mirgün" adını taşıyan semt, Emirgan Çınaraltı Kahvesi'nin müdavimlerinden, Türk şiirinin usta ismi **Yahya Kemal Beyatlı**'nın çabalarıyla yeniden **"Emirgan"** adını alır.

İstanbul Vali ve Belediye Reisi Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay döneminde gerçekleşen bu değişikliğin ayrıntısını bir belgeden aktaralım. 1980'lerin sonunda Harbiye'de bir kâğıt hurdacısından aldığımız İstanbul Belediyesi'nin bir kurumuna ait kilolarca evrak arasından çıkan **"İstanbul Belediyesi Yazı İşleri Müdürlüğü"** başlıklı, Vali ve Belediye Başkanı Yardımcısı Suat Kutat imzalı belge şöyle: "Şair Yahya Kemal'in edebi ve Folklor bakımından Boğaziçi'ndeki 'Mirgün' semti isminin **'Emirgan'** olarak değiştirilmesi ricasında bulunduğu bildiren Vali ve Belediye Başkanı Ord. Prof. Gökay'ın takriri [önergesi] üzerine **'Mirgün' isminin 'Emirgân'a tahviline Genel Meclisin 1-2-1951 tarihli toplantısında karar verilmiş ve İl İdare Kurulu'na da bu karar 20-2-1951 tarihinde kabul ve İl Makamınca da tasdik edilmiştir. Tamamen tebliğ olunur."**

7 Mart 1951 tarihli Akşam gazetesinde isim değişikliği **"Mirgün'ün ismi Emirgân oldu"** başlığı ile haber olur: "Tanınmış şair Yahya Kemal Beyatlı, dün Vali ve Belediye Başkanı Gökay'ı ziyaret ederek İstanbul'un tarihi, estetik ve İmar işleri hakkında görüşmüştür. Bu arada Mirgün isminin Emirgân olması hakkındaki karara da teşekkür etmiştir." ... ■

YAHYA KEMAL BEYATLI

Hüzün ve Hatıra

Gurbette duyduğum sonu gelmez hüznüleri,
Yaprakların döküldüğü hicranlı günleri,
Andım birer birer, acıdım kendi halime.
Aksetti bir dakika uzaktan hayâlîme.
Tenha Emirgân'ın Çınaraltı'nda kahvesi,
Poyrazla söyleşir gibi yaprakların sesi.
Hem başka hem de hayli yakın karşı mabede,
Mermerle kaplı çeşmede, mevzun kitabede,
Baktım Yesâri hatlannın bir nefesine,

Daldım coşup giden denizin mûsikisine.

İstinye

İstinye körfezinde bu akşam garıplığı
Bir mihnetin sonunda teselli kadar iyi.

Hulya, serinleşen köyü, her an moratıyor,
Sessiz gelen saat -başı sürdükçe artıyor.

Durgunlaşıp bir ayna kadar parlıyan suda,
Dünya güzel göründü resimleşmiş uykuda.

Binlerce lale serpili yüzlerce bahçeden
Beş yüz yılın kadehleridir şimdi yükselen.

Eşsiz Boğaz! Şerefli hayalin derindedir!
Senden kalan o levhada her şey yerindedir.

Aziz İstanbul

Sana dün bir tepeden baktım aziz İstanbul!
Görmedim gezmediğim, sevmediğim hiçbir yer.
Ömrüm oldukça gönül tahtına keyfince kurull
Sade bir semtini sevmek bile bir ömre değer.
Nice revnaklı şehirler görünür dünyada,
Lakin efsunlu güzellikleri sensin yaranan.
Yaşamıştır derim en hoş ve uzun rüyâda
Sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan.



Ayın Kitapları

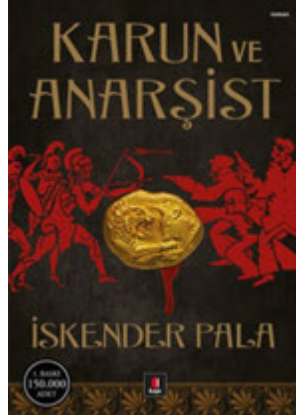


Karun ve Anarşist

TARİH bir ayna... Aynayı kaplayan bir dilemma...

Kutsal Hermos'un suyu-na karışan altının rengi hızla kan kızılına dönüşürken; kâhinler yaklaşan büyük savaşın haberini vermiş, tekinsiz bir hava zengin Lidya diyarını sarıp sarmalamıştı. Bir cephede güçlü askerleri ve görkemli hazineleriyle Aslan Kral Krezüs -nam-ı diğer Karun; diğer cephede terk edildiği ölümü alt edip Pers diyarına hükmedecek olan Keyhüsrev. Ve aynada sır dolu bir yansıma; tarihin öteki yüzünde devam eden karanlık...

Yazar: Iskender Pala
Yayınevi: Kapı Yayınları



Sibop

ASLI, galiba ben kendimi evliliğe hazır hissetmiyordum. Geçen hafta evlendik mi gerçekten biz? Nikâh memuru inandı mı gerçekten, sözüme güvendi mi? Kara kaplı deftere atılmış öcü imzadan söz etmiyorum ben Aslı. Kimse ciddiye almaz ki beni... Seninle yaşlanmak istiyorum ama yaslanmak istemiyorum. Hem ne suçum var ki benim? Öyle köşemde sakı gibi duruyodum ben. Günün birini bekliyordum. Sen istedin. Geldin sen bulaştın bana.
Yazar: Başar Başarır
Yayınevi: Can Yayınları



Olağanüstü Bir Gece

OLAĞANÜSTÜ Bir Gece, seçkin bir burjuva olarak rahat ve tasası varoluşunu sürdürürken giderek duyar-sızlaşan bir adamın hayatındaki dönüştürücü deneyimin hikâyesidir. Sıradan bir Pazar gününü at yarışlarında geçirirken, belki de ilk kez burjuva ahlakından saparak "suç" işler. Böylece yeniden "hissetmeye" başladığını, kötücül ve ateşli hazları olan gerçek bir insan olduğunu fark eder. İçindeki haz dolu esrime, aynı günün akşamında onu gece âleminin son atıklarının arasına, "hayatın en dibindeki lağımlara" sürüleyecek, varış noktası ise ruhani bir uyanış olacaktır.

Yazar: Stefan Zweig
Çevirmen: İlknur İğn
Yayınevi: İş Bankası Kültür Yayınları



Çocuklar için kitaplar

- **Saka Kuşları** / Fakir Baykurt
- **Hababam Sınıfı** / Rifat Ilgaz
- **Üç Şiir** / Nazım Hikmet
- **Beyaz Pantolon** / Yaşar Kemal
- **Ellili Kuruş Çikolata** / Orhan Kemal
- **Don Kişot** / Miguel de Cervantes Saavedra

HALİL GENÇ

Esme Deli Rüzgâr

HAVA hep böyle mi kararır Tarab-ya'da bilmem. Birden devriliş giden güneş, ama azalmayan, tam tersine çoğalan, birbirini çoğaltan aydınlık. Adı kaç kez değişirse değişsin, güzelliğinin gizemi değişmeyen otelin renk renk ışıkları denize damlıyor. Marınanın ışıltılı suları, dur durak dinlemeyen çocuklar gibi kıpır kıpır. Şu balerin gibi ileri geri kıvrılan, büyüü gözlerle denize bakan, elini uzatsa sulara dokunacakmış gibi süzülen otelden söz ediyorum. Adının Therapia'dan gelip gelmediği, beni ilgilendirmiyor açıkçası. Tarihçilere sorsan ondokuzuncu yüzyıla gidecek, zamanının hayranlık uyandıran Tokatlıyan Otel'i'nden söz edeceklerdir. Şaire sorsan, Nazım Hikmet'in yurt dışına çıkmak üzere motora bindiği burun. Çay bahçelerindeki ihtiyaçlara soracak olsan, ellidört kırışında Bulgaristan'dan gelen devasa buzların, parkın yavru çınar ağacına sığdıkları koy.

Görmüşür, bilir hepsini. Dili olsa kim bilir neler anlatacaktır bilge çınar.

Balıkçısı az mı anı yüklüdür? Beykoz açıklarındaki ağlardan kaçıp kendine sığınacak yer ararken kepçeye gelen lüferlerden başlayacaklardır anlatmaya. Soracak olsan bir, sanırsın ki ilmon sarısı önlüğü-nün ceplerine sıkıştırdığı kofanaları çıkarıp uzatacak.

Az ilerideki plajı da anlatacak değişlim. Hani şu, motorla koydan çıkarken Yeniköy'e doğru kıvrılınca, karabatakların ve martıların soluklandıkları, sere serpe uzanıp güneşlendikleri deniz fenerinin karışındaki plajı. Zeki Müren'in orada



martılarla konuştuğunu, martılara şarkılar söylediğini anlatırdı pamuk anneannem. Oraya kamp yapmaya gelen Metin Oktay'ın, Lefter'in durup onu seyre daldıklarını.

Sahil yolunun bu ışaydınlığında çocukluğumun izlerini ararken üzerime çöken bu hüznün neden? Oysa balık lokantaları dizi dizi duruyor hâlâ. Dondurmacı Veli de kuruyemişçiler de. İsimleri bile değişmiş. Kollarını iki yana açarak paytak adımlarıyla koşan çocuk bile dağıtmıyor hüznümü. Öpmek ister gibi gülümseyerek çocuğun çevresinde dört dönen köpeğe bakıyorum. Sesler, seslere karışıyor. Kekeme, anılarım.

Ağabeyim vardı bir keresinde yanımda. Onun elinde olta, benimki-sindeyse boya kutusundan bir kova. Sahil yolu betonlaşmamış henüz. Bir kenar taşına tünüyoruz. İki kulaç uzunluğundaki misineyi atıp çekiyor

kıvrak el hareketleriyle. Kismetimiz iyi. Çocuk parmaklarımın arasından taşıyor çırpınan istavritler. Denizin bütün istavritlerine dokunmak istiyorum. "Bir saate kalmadı doldurursunuz kovamı pasamu," diyor balıkçının biri. Sıcacık sesi. Ağzı burnu sakal bıyık, adamın. Ağlara yaslanmış, paslı bir tenekeyle sandalındaki suyu boşaltıyor bir yandan. Midye tava, yakalanıp oracıkta ızgaraya yatırılmış balık kokusu. Koyda kayarcasına açılan, kıyıya yanaşan motorlar. Onlarla denize açılıyor, onlarla kıyıya yanaşıyorum bıkmadan yorulmadan ve hepsinin dümeninde ben. İçimde, tanımlayamadığım, penceresiz kapısız bir heyecan. Kadehler tokuşturuluyor, kahkahalar yükseliyor lokantaların kıyıdaki çardaklarından. Garsonlar koşuşturuyor sahil yolunu atlar gibi geçerek.

Sahi o lokantalardan birine

sırtını dayamış olan bir de gazino mu vardı? Hani şu isimleri renk renk ışıklarla yazılı olan şarkıcıların sahne aldıkları... Deniz Kızı Eftalya! Dilini anlamadığım, hep bir ağızdan söylenen şarkılar. İsimlerini ancak okul yıllarında öğreneceğim buzuki, bağlama ve seslerini bilmediğim sazlar. Geceyi sarıp sarmalayan Karabiberim şarkısı.

Gecenin bütün şarkılarına dokunmak istiyorum.

Edebiyat öğretmenimiz anlatmıştı Evliya Çelebi'nin de bu sahillerde dolaştığını. Çelebi, adı üstünde çelebi gibi bir adam. Gezip görmediği, elini dokunmadığı yer; dilini sürmediği tat mı kalmış? Tarabya'yı yazarken küçük bir balıkçı kasa-basından, dalyandaki envai çeşit balıktan başlamış, insana terapi gibi gelen havasından, Karadeniz'in hırçın rüzgârını şıp diye kesen koydan, bağından bahçesinden...

Bilmem ne kadarı doğrudu yazdıklarının, ama bunların hiçbirini yok şimdi.

Börekçiye sorsam...

Simitçiye, pazarcıya, film yapımcılarına, sarılıp ağaçları öpenlere...

Oysa bana sormak kimsenin aklına bile gelmiyor. Çocukluğum çığlık çığığa dürtüyor beni, işte tam burada, çocukluğum çağırıyor beni. Sormasın varsın.

Deniz olmak istesem şimdi, çok şey mi istemiş olurum? Deniz suyuyla sarmaş dolaş kayalık, kayalıklara sarınmış yosun, çakıl ve ıslak toprak olmak istesem. Sandal, ağ, olta olsam sorgusuz. Tuz, yosun koksam... Çınar olmak istiyorum çınar! Güneşin, yapraklarından doğduğu; güneşin, yapraklarından battığı çınar.

Suyuna uyku ilacı karıştırılmış gibi kendini bırakmış marinada yatan kotraların, yatların ölgün görüntüsüne boşveriyorum.

Kısa parmaklıkları atlayıp çimenlere uzanıyorum tasanız. ■

Haiku'lar

ŞİİR: ASLAN ÖZDEMİR
ÇİZİM: UTKU CAN AKYOL



Sarıyer'in 'Yeşil Martı'sı fuarlarda uçtu!

KİTAPSEVERLERİN her yıl özlemle beklediği fuara katılım geçen yıllara oranla daha yoğun. Romalı Şair Ovidius'un "Gençlerini kitapla beslemeyen milletlerin sonu acıdır." sözüne atıfta bulunurcasına çocukların ve gençlerin fuara ilgisi geleceğe dair umutları tazeledi.

Sarıyer Belediyesi, 35.Uluslararası İstanbul Kitap Fuarı'na katılan az sayıdaki belediyeden biriydi. Edebiyatseverlerin yakından takip ettiği ve her yıl etki alanını genişleten Sarıyer Edebiyat Günleri'nin 2017 yılı Mayıs ayında yapılacak 6.sı için bilgilendirme çalışmaları yapılan stantta "Yeşil Martı" dergisi başroldeydi. Sarıyer Belediyesi'nin aylık Kent Kültürü ve Yaşam Dergisi Yeşil Martı, ilk sayısında Zülfü Livaneli, Ahmet Ümit, Orhan Alkaya gibi isimleri buluşturması ve dolu içeriğiyle okurlardan tam not aldı.

Sarıyer Belediyesi standını ziyaret eden

Pelin Batu ve Ercan Kesal'ın yanı sıra Yeşil Martı'da bir öyküsüyle yer alan Ahmet Ümit de dergiyi yakından inceleyen bir başka isimdi. Kitap fuarının koridorlarında gezinirken, Türk siyasetinin simge isimlerinden, memleketin tek şair-siyasetçisi eski Başbakan Bülent Ecevit'in eşi Rahşan Ecevit'i Yeşil Martı'yı ilgilie okurken görmenin keyfini de yaşadı.

AKDENİZ KIYILARINDA SARIYERLİ BİR MARTI: YEŞİL MARTI

İstanbul Kitap Fuarı ile eş zamanda Antalya'da düzenlenen, EXPO Yapı Fuarı'nda da Martı'ya yine yoğun ilgi vardı.Katılımcıların ve ziyaretçilerin fuar boyunca ellerinden düşüremediği dergimize Antalyalı bir okurumuzdan gelen e-postası ise Yeşil Martı dergisinin ne kadar doğru bir yolda olduğunu gösterdi. ■



ZEYNEP ŞEN

Bir Ozanın Destanı: Leonard Cohen

"Kıtlığın ve açlığın olduğu, insanların kurşunlardan kaçtığı ya da tırnaklarının, zindanlarda sökülerek koparıldığı bir dünyada yaşadığımızdan, bir şarkı yazma çabalarımı yüksek bir değer biçmek benim için zor bir şey. Evet, çok çalışıyorum ama kime kıyasla?"

7 KASIM 2016'da efsanevi müzisyen Leonard Cohen hayata gözlerini yumdu. 82 yaşındaki Cohen birkaç hafta önce verdiği bir röportajda ölmeye hazır olduğunu söylemişti. Cohen ölümü kabul etmişti ancak dünya onun kaybına henüz hazır değildi. Zira Cohen'in vefatı yalnızca müzik dünyasına vurulan bir darbe değildi. Aynı zamanda edebiyat dünyasına da vurulan, etkisi uzun yıllar hissedilecek bir darbeydi. Çok yönlülüğü, sıra dışı yeteneği ve eserlerinde işlediği derin konularıyla Cohen, yeri asla doldurulamayacak bir sanatçıdır.

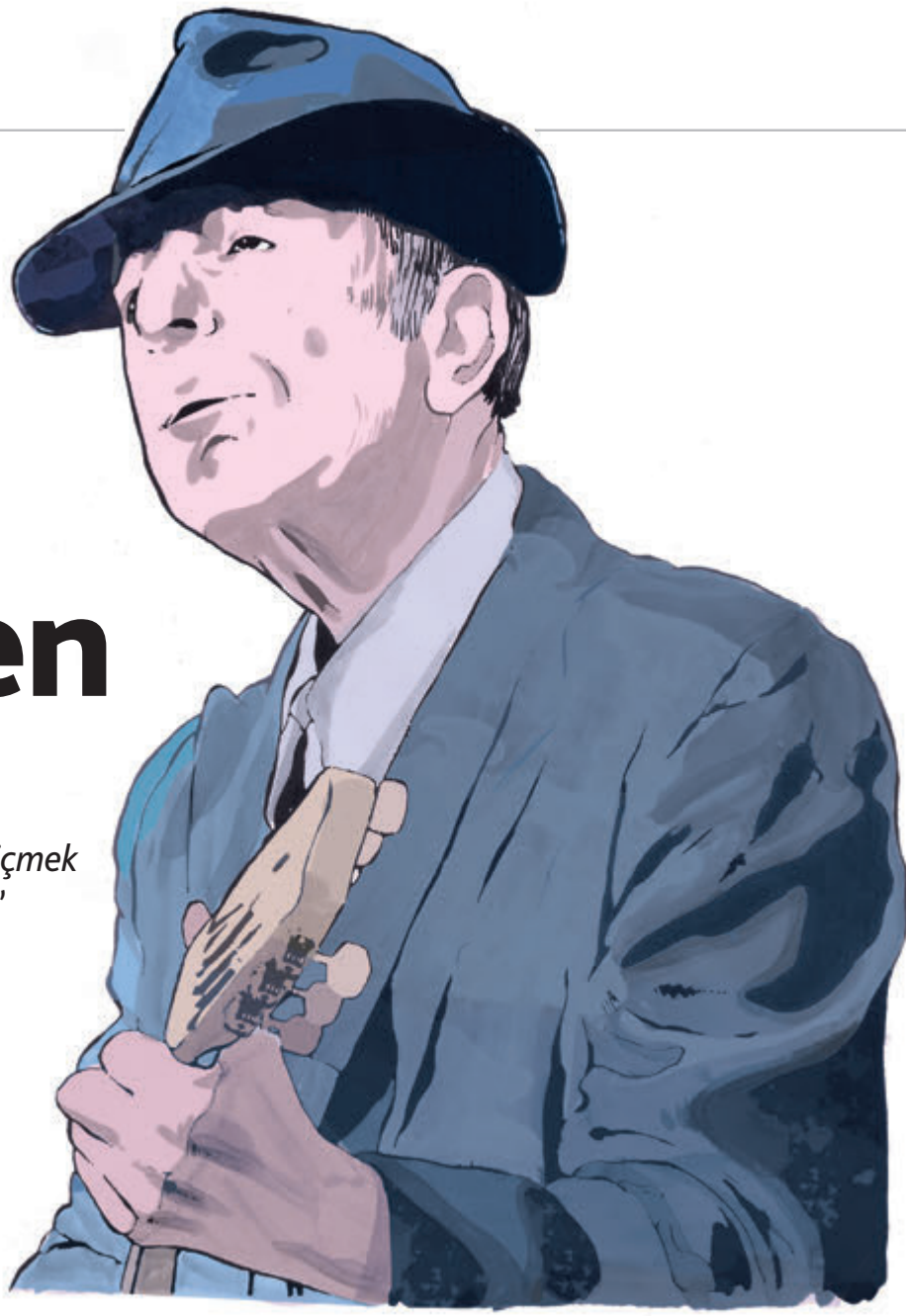
Leonard Cohen Kimdir? Leonard Cohen çağımızın en önemli müzisyen, şair ve yazarlarından biriydi. 21 Eylül 1934'te, Kanada'nın Quebec eyaletinde doğmuştu. Yahudi bir ailenin çocuğuydu. Dedesi bir yazar ve haham, büyükbabasıysa Kanada Yahudi Kongresi'nin kurucusuydu. Babası Nathan Cohen, Leonard 9 yaşındayken ölmüştü. Cohen, çocukluğunun "Mesihsel" geçtiğini söylerdi. Ailesinin iddialarına göre Başrahip Aaron'un soyundan

gelirdi. Belki de dini, çeşitli şiir ve şarkılarına konu etmesinin temelinde yatan buydu. Tabi, Cohen yalnızca din üzerine eserler vermezdi. Müzik ve şiirlerinde, hatta romanlarında politika, yalnızlık, cinsellik ve kişisel ilişkiler de önemli bir yer tutardı. Denebilir ki Leonard Cohen kimseden çekinmeyen bir sanatçıydı ve yapıtlarında bunu açıkça ortaya koyardı.

ŞAİRİN İLK ADIMLARI

Leonard Cohen şiir ve edebiyata olan ilgisini Westmount Lisesi'nde keşfetti. Okulda bir yandan tiyatro derslerine katılır, bir yandan da Federico Garcia Lorca'nın şiirlerini yalayıp yutardı. Yıllar sonra Lorca'yı, onu şiire iten "Tanrılardan" biri olarak tanımlıyacaktı.

Cohen 1951'de Kanada'daki McGill Üniversitesi'ne girdi. Burada ilk şiirlerini, Serçeler ve Karacının Düşünceleri'ni yazdı. Bu şiirleri üniversitenin Chester MacNaghten Edebiyat Ödülüne laik görüldü. 1954'te şiirleri CIV'n Dergisi'nde, akıl hocalı ve politik bilimlerin öğretmeni şair Irving Layton'un eserlerinin yanında



yer aldı.

Cohen'in ilk şiir kitabı, Mitolojileri Karşılaştıralım (Lets Compare Mythologies), 1956'da çıktı. Kitap, Cohen'in 15-20 yaşları arasında yazdığı tüm şiirlerden oluşuyordu. Bu kitap maalesef henüz Türkçeye çevrilmedi.

GENÇ BİR ŞAİR VE YAZAR

Cohen mezuniyetini takiben New York'taki Columbia Üniversitesi'nin Genel Araştırma Bölümü'ne girdi. New York'ta yalnızca bir sene kaldı. Ancak bu bir sene zarfında kariyerinin iler-

lemesinde hatrı sayılır payları olacak olan Andy Warhol ve Judy Collins gibi sanatçılarla tanıştı.

1961'de Dünyanın Baharat Kutusu adlı şiir kitabını çıkardığında Kanada'ya dönmüştü, hatta başarılı bir şair olarak ün kazanmaya başlamıştı. 1960larda Yunan adalarından birine, İdra Adası'na taşınmaya karar verdi. 1963'te En Sevilen Oyun adlı romanını bastırdı. En Sevilen Oyun Cohen'in ilk romanıydı. Yazılılarıyla kendini keşfeden bir yazarın hikâyesini anlatan roman kısmen otobiyografikti. Cohen bundan sonra art

COHEN'DEN ETKİLENEN SANATÇILAR

Kurt Cobain

Kurt Cobain 1967-1994 yılları arasında yaşamış ve döneminde çığır açmış bir müzisyen ve söz yazardır. Nirvana müzik grubunun kurucusudur. Kuruluşunun üstüne Nirvana X Jenerasyonun öncüsü, Kurt Cobain de bu neslin sözcüsü haline gelmiştir. Ancak Cobain bu durumdan pek memnun değildir. Zira müziğinin ve mesajlarının yanlış anlaşıldığını düşünür, eserleri yerine özel hayatının manşetlerde olmasından rahatsız olurdu. Yani sanatına, Cohen kadar ciddi yaklaşmak isterdi. Belki de bu sebeple "Pennyroyal Tea" şarkısında Cohen'e doğrudan gönderme yapmaktadır. Cobain maalesef yaşadığı hayatın baskılanı kaldırmayıp uyuşturucu kullanmaya başlamıştır. 1994 yılında, eroin bağımlılığı sebebiyle hayatını kaybetmiştir.



Tori Amos

Tori Amos 1963'de doğmuştur. Günümüz önemli şarkıcı, söz yazarı, piyanist ve bestekârlarının arasındadır. Ağırlıklı olarak piyano için besteler yapar. 5 yaşındayken Johns Hopkins Üniversitesi'ne tam burs kazanmış ve üniversiteye kabul edilen en genç insan olmuştur. 11 yaşında üniversiteden rock ve pop parçaları çalmak istediği ve nota kağıdına bakmadan piyano çaldığı için kovulmuştur. Dünya çapında konserler veren Amos, Cohen'in hem şiirlerinden, hem de minimalist şarkılarında etkilenmiştir.



Philip Glass

Philip Glass zamanımızın en önemli bestekârlarından biridir. 1937'de ABD'de doğmuştur. Cohen gibi minimal müzik yapmayı tercih etmektedir. Paris'te Fullbright bursuyla müzisyen Nadia Boulanger'den eğitim almıştır. Konçertolardan, senfonilere çeşitli besteler ortaya koymuştur. Toplam 24 opera yazmıştır. Cohen "Bir Kadına Dokunmak İstiyorum" şiir kitabını çıkardığında, Glass kitap için özel besteler yazmıştır. Glass aynı zamanda çeşitli filmlere müzikler de yazmaktadır. Şu ana kadar yazdığı üç film müziği Akademi Ödülü'ne aday gösterilmiştir.



arda **"Hitler'e Şiirler"**ini (1964), Görkemli Kaybedenler adlı romanını (1966) ve **"Cennetin Asalakları"** şiir kitabını bastırdı. Bu verimli dönemden sonraysa yaklaşık bir on yıl edebiyat camiasından çekildi ve kendini müziğine verdi.

Cohen edebiyata 1978'de **"Sevda Kitabı"**yla döndü. 1984'te İbranice İncil'den ve Zen öğretilerinden ilham alarak yazdığı şiirlerden oluşan **"Merhamet Kitabı"**nı yazdı. Merhamet Kitabı Kanadalı Yazarlar Derneği Şiir Dalında Edebiyat Ödülü'nü kazandı. Bu iki kitaptan yalnızca Sevda Kitabı Türkçeye çevrildi. 2006'daysa yazarın son kitabı Bir Kadına Dokunmayı Özlüyorum raflardaki yerini aldı.

Cohen'in şiirleri, tıpkı müziği gibi, yalın ama derindir. Herkesin ulaşabileceği, zevk alabileceği, dopdolu eserler ortaya koymuştur Cohen. Bu eserleri nasıl yazdığı sorulduğunda ilginç bir cevap vermiştir:

"Bir arı kovanına dalan ayı gibi: içeri dalıyorum ve sıkıyorum. Burası çok lezzetli ve çok korkunç bir yer ve ben içindeyim. Pek zarif değil, hatta oldukça tuhaf acı dolu bir hal ama burada kaçınılmaz bir şey var."

EFSENEVİ OZAN

Cohen müziğe yönelmeye 1967'de, yalnızca kitap yazarak geçinemeye-

ceğini fark ettiğinde, karar verdi. İlk olarak Suzanne adlı şarkıyı yazdı. Cohen Suzanne'in iyi bir parça olduğunu düşünmüyordu. Ona kalsa şarkıyı rafa kaldırıp unutacaktı. Neyse ki New York'ta tanıştığı Judy Collins onu, parçayı bağış toplamak için düzenledikleri bir konserde çalmaya ikna etti. Şarkının konserde çok beğenilmesiyle Cohen hızla ün kazanmaya başladı ve kendini çalışmaya verdi.

Cohen ilk albümünü, **"Leonard Cohen'in Şarkıları"**nı, 1967'de çıkardı. Birbirinin ardından çıkardığı albüm ve parçalarıyla minimalist bir müzisyen olarak nam saldı. Ancak bu Cohen'in kendini kısıtladığı anlamına gelmiyordu. Tıpkı şiirlerinde olduğu gibi şarkılarında da farklı müzik türlerinden ve müzisyenlerden esinleniyor ve besleniyordu. Caz, oryantal ve Akdeniz müziklerinin esintilerinin görüldüğü **"Yeni Şarkıları"** albümü (1979) belki de bu durumun en iyi örneğiydi.

Cohen, şarkılarında, en az şiirlerinde olduğu kadar açık sözlü ve lafını esirgemezdi. Bu sebeple parçalarında savaş ve açlık gibi konulara yer veriyordu. Ona göre o, bir sivil değil, bir askerdi ve görevini ciddiyetle yapmak zorundaydı. Bir sanatçı her daim böyle bir tutum sergilemek, kendini ve eserlerini ciddiye almak zorundaydı. ■

LEONARD COHEN

Herkes Biliyor Bunu

*Herkes biliyor zarların cıvalı olduğunu
Atarken parmaklarını birleştiriyor herkes
Savaş bitti, herkes biliyor bunu
İyi oğlanlar yenildi, herkes biliyor bunu
Herkes biliyor, zaten dövüş hileliydi
Fakirler fakir kalır, zenginler daha da semizler. İşler böyle gider
Herkes bilir bunu*

*Teknenin su aldığını herkes biliyor
Herkes biliyor, kaptan yalan söyledi
Herkeste bu kırıklık var
Babaları yahut da köpekleri ölmüşçesine
Herkes ceplerine konuşuyor
Herkes bir kutu çikolata istiyor ya da uzun saplı bir gül
Herkes biliyor*

*Beni sevdiğini, bebeğimi, herkes biliyor
Herkes biliyor sahiden de sevdiğini
Biliyor herkes bana sadık kaldığını, bir kaç geceyi saymazsak
İhtiyatlıydın, herkes biliyor bunu
Ama karşılarna elbisesiz çıkmak zorunda kaldığın bir sürü insan vardı
Ve herkes biliyor*

*Ve herkes biliyor ki, ya şimdi ya da hiç
Ya benim ya sensin, herkes biliyor
Bir ya da iki çizgi çektiğinde sonsuza kadar yaşayacağını da biliyor herkes
Yaşlı Zenci Joe senin kurdele ve kolyelerin için hala pamuk topluyor
Ve herkes biliyor*

*Vebanın yaklaştığını herkes biliyor
Bayağı hızlı ilerliyor, herkes biliyor
Herkes biliyor ki çıplak bir erkek ve de kadın ---
Sadece baş belalarının parlak bir kalıtı
Mekân ölü, herkes biliyor
Ama bundan böyle yatağının üzerinde bir ölçüm olacak
Ve bu da zaten herkesin bildiğini ifşa edecek*

*Ve başının belada olduğunu da herkes biliyor
Herkes biliyor nelerden geçtiğini de
Calvary'nin tepesindeki kanlı haçtan Malibu'nun sahiline kadar
Bu kutsal yüreğe patlamadan önce son bir kez daha bak
Ve herkes biliyor*

COHEN'İN TÜRKİYE'DE BASILAN KİTAPLARI

- En Sevilen Oyun (Roman)
- Görkemli Kaybedenler (Roman)
- Sevda Kitabı (Şiir)
- Bir Kadına Dokunmayı Özlüyorum (Şiir)

COHEN'İ ETKİLEYEN ŞAİRLER

Federico Garcia Lorca

Cohen, Lorca'nın eserleriyle lisedeyken tanışmıştır. O günden itibaren Lorca'ya hep onu şiire iten tanrılardan biri olarak tanımlamıştır. Lorca 1898-1936 yılları arasında yaşamış İspanyol bir şair, oyun yazar ve tiyatro yönetmenidir. Yüzyılın en büyük iki İspanyol şairinden biridir. İspanya'yı Avrupa edebiyat akımlarıyla tanıştıran 1927 Nesli'nin bir parçasıdır. 1928'de Çingene Baladı adlı eseriyle ün kazanmış, hızla yükselmiştir. Eserlerinde yalın ama coşkulu bir dil kullanmış, demokrasi ve özgürlük gibi düşünceleri sonuna dek savunmuştur. Bu düşünceleri sebebiyle de 1936'de, İspanya İç Savaşı sırasında Miliyetçiler tarafından katledilmiştir. Cesedi asla bulunamamıştır.

W B Yeats

Cohen'in ikinci "şiir tanrısı" W B Yeats'tir. W B Yeats 1865'te İrlanda'da doğan bir şair ve oyun yazardır. 20. yüzyılın en önemli edebiyatçılarından biridir. Bu sebeple de 1923'te Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Yazdığı lirik şiirlerinde İrlanda efsanelerini, okültizmi ve İrlanda'ya has temaları işlemiş, aşırı milliyetçiliği eleştirmiştir. İrlanda ve Keltik oyunlarının ülkede daha fazla tanınması için Abbey tiyatrosunu kurmuştur. 1939'da Fransa'da ölmüştür.



Irving Layton

1912-2006 yılları arasında yaşayan Layton Romanya doğumlu, Kanadalı bir şairdir. McGill Üniversitesi'nde Cohen'in hem politik bilimler profesörü, hem de edebiyat konusunda akıl hocalıdır. "Olduğu gibi söyle" stiliyle Cohen'i derinden etkilemiştir. Cohen, Layton'dan bahsederken "Ben ona nasıl giyineceğini öğrettim, o ise bana nasıl ölüm-süzlüğe ulaşacağımı," demiştir. 1981'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne aday gösterilmiştir. Ancak o sene ödül Gabriel Garcia Marquez'e verilmiştir. Layton 2006'da Alzheimer sebebiyle hayatını kaybetmiştir.

Walt Whitman

1819'da doğan Whitman ABD'de "Serbest Veznin Babası" olarak bilinir. Ancak Whitman serbest vezni icat ettiği için değil de geliştirdiği için almıştır bu lakabı. Ortaya koyduğu eserler daima tartışmalara yol açmış, çoğu insanı şok etmiştir. Bu eserlerin başında müstehcenlikle suçlanan Çimen Yaprakları gelir. Belki de Cohen'in Görkemli Kaybedenler romanında bir hayli çarpıcı cinsel paragraflara yer vermesinin sebebi Whitman'dan etkilenmesidir. Her halükarda, Whitman'ın serbest vezninden ve demokratik şiirlerinden etkilenmiştir. Ne de olsa Whitman ABD'nin ilk demokrat şairidir. Whitman, şairliğin yanı sıra öğretmenlik ve gazetecilik gibi çeşitli işlerde çalışmıştır. Hatta Amerikan İç Savaşı'nda gönüllü hemşirelik bile yapmıştır. 1892'de ise hayatını kaybetmiştir.

İSMAİL BAKAR



BOĞAZİÇİ'NİN EN GÖZDE, EN YEŞİL, EN SEVİMLİ, EN ŞAİRANE VADİSİ

Bir Zamanlar Tarabya

BİR zamanlar muhteşem yazlıkların çevrelediği Tarabya Koyu, göz alabildiğine uzanan ıhlamur ağaçlarıyla örtülüydü. Özellikle, 17.yüzyılda koydan içerilere 40 sokak uzanır, koy ortalarındaki dalyanda balığın binbir türü avlanırdı.

Ünlü İtalyan Edebiyatçı Edmundo de Amicis'den Tarabya'yı dinleyelim:"Tarabya, 'Medea'nın zehirleri sebebiyle Pharmacias' körfezi ile 1833 de Çanakakale boğazını yabancı donanmalara kapatan meşhur muahedenin imzalandığı Hünkâr İskeleyi körfezi arasındayız. Burada boğaz manzarası güzelliğinin hemen hemen zirvesine çıkar. Tarabya Büyükdere'den sonra sahillerini süsleyen en şaşalı köydür ve Hünkâr iskeleyi körfezinin arkasında açılan vadi Marmara deniziyle Karadeniz arasında hayranlıkla seyredilebilecek en yeşil, en sevimli, en şairane vadidir. Tarabya'nın bir kısmı, büyük bir tepenin eteğindedir, düz bir kıyı üzerinde, başka bir kısmı da, derin bir koyun etrafında uzanır. Köyün iskeleyi olan bu koy gemilerle, sandallarla doludur, köyün geri kalan kısmının yeşillik içinde yayıldığı Krio-Nero vadisi buraya açılır. Kıyı suyun üzerine uzanmış resim gibi güzel kahveler, şık oteller, gösterişli evler, küçük meydanları ve çeşmeleri gölgeleyen kocaman ağaç kümeleriyle örtülüdür..."

Pharmakeos'dan Therapia'ya... İstanbul Boğazı'nın Rumeli

18.yüzyıl'ın ortalarından başlayarak Fenerli Rum asilzâdelerinin yazlık olarak kullandıkları yalılarla dolmaya başlamıştı.

yakasinda aynı adı taşıyan koyun iki kıyısında ve gerisinde yer alan yerleşmenin ilk adı mitolojik kökenli "Pharmakeos" (hem ilaç, hem zehir anlamı) idi. Efsanelere kulak verecek olursak, Argonotlar geri dönerken, kıskanç Medea burada denize zehirlerini döktüğünden bu yüzden burası "Pharmakeos" adıyla anılırdı. 406-425 yıllarında Patrik Attikos'un sağlık sorunları burada sona erdiğinden temiz havasından ve şifalı sularından dolayı da"Therapia" (şifa verici) adını almıştı.

Evliya Çelebi ise Tarabya adının kökeni hakkında ünlü Seyahatnamesinde şunları yazıyor: "Tarabya'da eskiden deniz kıyısında balık dalyanı varmış. Bundan başka hiç yapı yok imiş. II.Selim deniz kıyısında gezinirken bu balık avlanan yere uğrayıp çeşit çeşit balıklar avlatıp, o yerde nice servi ağaçları vardır, o servilerin gölgesinde taze avlanmış

balıkları pişirterek tarab ile (zevkle) yedikten sonra Veziriazam Sokullu Mehmed Paşa'ya ferman edip, "Bu mahalde bana bir yeşillik sofa ve bir kasaba yapın, ismi Tarabiyya olsun" buyururlar. Bu kasaba o zaman imar edilmiştir."

16.yüzyıl'a dek dalyanı da olan küçük bir balıkçı köyü iken, 17.yüzyıl'da gözde bir mesire yeri sayılan Tarabya; 18.yüzyıl'ın ortalarından başlayarak Fenerli Rum asilzâdelerinin yazlık olarak kullandıkları yalılarla dolmaya başlamıştı.

Yabancı elçilikler, şık ve zarif yapılar boy göstermeye başlıyor... 17.yy boyunca Tarabya parlak bir yazlık mesire yeri olmuş; bazı yabancı elçilikler özel izinlerle bu semtte yazlıklar edinmişler; III.Selim döneminde (1789-1807) Fransa, İsviçre, Napoli elçilikleri; II.Mahmud döneminde (1808-1839) Danimarka ve Romanya elçilikleri; II.Abdülhamid döneminde (1876-1909) ise İngiltere ve Almanya elçilikleri Tarabya'da yazlık rezidanslara sahip olmuşlardı. Onun için de yazın köyde hayat çok renkli ve hareketli geçer, sefaretler arası verilen kabul resimleri ve ziyafetlerinden dolayı yabancı akınları eksik olmazdı. İsveçli Seyyah Björnstahl'ın Tarabya Mektupları bu canlı ve kıvrak hayattan çok cazip tablolar verir. "Geçen asrın sonlarında yaz gecelerinin müstesna zevklerinden olan mehtap eğlencelerinin kayıkları, bir ucuyla mutlaka Kalender'e

sürtünüp geçerdi. Boğaz sularının yüzünü seyyar bir şehir haline getiren kayıkların, sandalların ve piyadelerin Kanlıca Koyu'ndan kopup sanki yekpâre bir vücut, suların bağrını kendine mekân seçmiş bir efsane mahluku gibi, yüze yüze bir boy Kalender'e uğraması, saz kayığını bir ibâdet huşuu ile ortasına alıp etrafında vecde getirmesi, bu gecelerin şaşmaz âdetlerindendi."

Mimar Raimondo d'Aronco binası olan Huber Köşkü (günümüzde Cumhurbaşkanlığı Köşkü'dür) bu anıt-yapıların en görkemlisiydi. Yine d'Aronco'nun eseri olan İtalyan Büyükelçiliği Yazlığı ve Prens Alexandre Ypsilanti Yalısı (Fransız Büyükelçiliği Yazlığı) Tarabya'yı (yalnızca tarihsel değil) diplomatik bağlamda da önemli kılmaktaydı. Avrupalı yabancı konukların da, Tarabya'da oturdukları biliniyor. Yazar Andre Chenier, ressam Antoine de Favray bunlar arasında.

1828-1829 Rus savaşı sırasında II. Mahmud karargâhını Tarabya'daki iki katlı büyük yalıda kurmuştu. Sultanın mâiyeti civardaki yalılara, askerlerde kurulan çadırlara yerleşmişlerdi. İngiliz ve Fransız büyükelçileriyle görüşmeler burada yapılıyor, Donizetti Paşa bahçede Muzika-i Hümayun'la konserler veriyordu. Abdülmecid de zaman zaman yalıda kalmıştı. Yalı Kırım Savaşı sırasında İngiliz Askeri Hastanesi olarak kullanıldıktan sonra; Abdülaziz döneminde Şehzade

Abdülhamid Efendi'ye tahsis olunmuştu. Yıkılan bu ahşap yalının yerine ise yenisi yaptırılmamış; 1870 li yıllarda arazisi, II. Abdülhamid tarafından Alman devletine hediye edilmişti. 1880'lerde ahşap olarak yeniden yaptırılan bir yalı uzun yıllar Alman Büyükelçiliği yazlık rezidansı olarak kullanılmıştı

II.Mahmud dönemi Tarabya kıyılarında bulunan yabancıların yalıları sıralarsak:Fransız Elçisi'nin yalısı, İngiliz çevirmenler, Pisani ve Antonaki'nin haneleri, Fransızların büyük yalıları, Hollanda Elçisinin eşinin yalısı, Rusya başçevirmeni Konto'nun, Dubrovnik Konsolosunun, Rusya çevirmeni Timo'nun ve Petrakı'nın, Danimarka Elçisi Hubers'in haneleri, Rusya elçisinin büyük yalısı, Avusturya konsolosunun...ve daha bir çok elçilik mensuplarının haneleri ve yalılarını görebiliriz.

Summer Palace ve İstanbul'un en sosyetik plajı...

Tarabya'da elçilik binaları, lüks yalıları kadar temiz plajı ve otelleriyle de ünlüydü.

19.yüzyıl'ın sonlarında yapıldığı tahmin edilen Summer Palace

1954-1960 arasında Büyük Tarabya Otelini inşa edildi. 1958-1960 arasında da bugünkü sahil yolu ve Tarabya yokuşu açıldı.

hakkında fazla bilgi yoktur. Bulunduğu yer ve bahçesi halen Sümer Korusu adıyla anılmaktadır. Alman Elçiliği binasından koya doğru, kıyı çizgisine paralel olarak yer alan yapının beş katlı ve oldukça görkemli olduğunu biliyoruz. Ağır ve heybetli görünümüne, cephe ayrıntıları ve bahçe giriş kapılarına dek yapı, klasik üslubun sade bir temsilcisidir. Özellikle II.Abdülhamid döneminde, Summer Palace'ın büyük şölen salonları, İstanbul'un ilk plajlarından olan plajı ve tenis kortlarıyla farklı bir yaşama sahne olduğu bilinmektedir. Bina 1918-1920 arasında yangın geçirmiş, daha

sonra, 1950'de yıkılmıştır.

Ünlü yazar Selim İleri, Summer Palace ilişkin şunları yazıyor: "Tarabya, Boğaziçi'nde, Rumeli yakasında en sevdiğim yerlerden biriydi. Tarabya'ya ilişkin, benim için en eski bilgi birikintisi Mehmet Rauf'un Eylül romanıdır. Suad'a yasak bir aşkla bağlı Necib, Tarabya'da Summer Palace Otel'i'nde kalır. Burada hep alafranga hayat sürülmektedir. Burada içki içilir, poker oynanır, sonbahar başlangıcında yağmurun damla damla camlara üşüşmesi seyredilir, aşk bezginliğiyle derin hüznüler duyulurdu."

Tarabya Konak Plajı İstanbul'un en sosyetik ve pahalı plajlarından biri idi. Konak Otel'i'ne ait plajın 4-5 kişilik 85 kabinesi, 500-600 kişilik gardırobu vardı. Tatil günleri ikinci gardırop da açılarak plajdan yaklaşık 1500 kişinin yararlanması sağlanıyordu. Bu plajın müdavimleri çoğunlukla tiyatro ve sinema sanatçılarıydı. Tarabya Burnu'ndaki yanan eski Konak Otel'i'nin yerine 1954-1960 arasında Büyük Tarabya Otelini inşa edildi. 1958-1960 arasında da bugünkü sahil yolu ve Tarabya yokuşu açıldı.

Dilerseniz yazımızı Selim İleri'den bir alıntıyla bitirelim: "Tarabya çocukluğumda hâlâ Rumlarla, Ermenilerle zengin bir kültür dokusuna işaret ederdi. Annemle babamın evlilik yıldönümlerini kutlamaya gitmiştik. Lokantayla çay salonu arası tuhaf, güzel bir mekândı. Tarabya'nın iştah açıcı yerleri, çok gençken İstanbul'a geldiğinde koskoca Kavafis'i bile etkilemiş; 1882'de Tarabya"dan Ayrılrırken adlı bir şiir yazıyor: "Elveda Therapia ve otelimizin keyifleri

Seni mutlu bir şekilde şişiren akşam yemekleri

Senden günün yorgunluğunu alan rahat yataklar

Hep orada kalma isteği uyandıran çevredeki güzel yerler

Bütün bu güzel şeylere elveda demenin vakti yaklaştı."

Çocukluğumun Tarabya'sı sessiz, dingindi. Gençliğimin Tarabya'sı pek gürültülüdü. Balık lokantaları, Lüks meyhaneler yol boyu deniz üstüne kadar açılmıştır. Şimdi bunlar kaldırılıp yol boşaltıldı ama, bu kez de çalgılı lokantaların, arabeskle tavernaların gürültüsünden geçilmiyor geceleri." ■

KAYNAKÇA

- *Amicis, Edmundo de. İstanbul (1874). çev.Beynun Akya-vaş. Ankara:KTB, 1981, s.499
- *Aykut, Pelin, "Summer Palace" Tarih Vakfı İstanbul Ansiklopedisi, cilt:7, s.71
- *Aysu, çiğdem. "Tarabya" Tarih Vakfı İstanbul Ansiklope-disi, cilt:7, s.207-209
- *Ayverdi, Sâmihâ. Boğaziçi'nde Tarih. İstanbul:Ayverdi Enstitüsü, 2002, s.262
- *Belge, murat. "Boğaziçi" İstanbul dergisi Nisan 1993,sayı:5, s.100
- *Eldem, Sedat Hakkı. Boğaziçi Yayıları I:Rumeli Yakası. İstanbul:VKV, 1993,s.306
- *Freely, John. Evliya Çelebi'nin İstanbulu.çev.Müfit Günay. İstanbul:YKY, 2002, s.147
- *İleri, Selim. Yıldızlar Altında İstanbul. İstanbul:Doğan Kitap, 2004, s.89
- *Şenyapılı, Önder. "İstanbul Adları:?" Antik Dekor sayı:44, s.164

AMİRAL CEM GÜRDENİZ

İstanbul'un Eski Vapurları ve Deniz Kültürü

Deniz kültürü bir devletin denizcilikmesmesinde en önemli rolü oynayan faktördür. Deniz kültürü ne kadar köklü ve zenginse o devletin halkıyla birlikte denizcilikmesi o kadar kolay olur. Bizim deniz kültürümüz içinde İstanbul'un şehir hatları vapurları özel yere sahiptir. Kendimizi bilmeye başladığımız andan itibaren çocukluk dönemimde karışımaya çıkan vapurlar çizimlerdeki kaptanın uyandırdı sembolileridir. Çocukluğum Sarıyer'de, gençlik yıllarım Heybeliada Deniz Lisesi ve Harp Okulunda (Bahriye Mektebinde) geçtiğinden boğaz ve ada vapurları hayatımın ayrılmaz parçasıydı. Sarıyer'e Kalender, Halas, Göztepe gibi kendi sınıflarının en aristokrat görünümlü gemileri uğradı. O gemilerin estetiği ve zarafetini Şehir Hatları bir daha hiçbir sınıf gemi ile yakalayamadı. Daha dindileceği daha da güzelleşen Beethoven veya Mozart'ın ölümsüz eserleri gibiydi. Baktıkça daha da güzelleşen sanat eserlerine benzerlerdi. Hepsinin kaptan köşkünden makine dairesine dolaşmadığım yeri yoktur. Bu arada ortaokula 1969 yılında Haydarpaşa Lisesi'nde yatılı olarak başladığımda Beşiktaş - Üsküdar arasında Kocataş sınıfı küçük vapurlara binerdim. Olağanüstü estetik görünümlerinin yanı sıra, manevra yetenekleri yüksek gemilerdi. Maket gibiydiler. En Köklü Denizcilik Kurumlarından biriydi. Şehir Hatlarının tarihi, denizcilik tarihinde Deniz Kuvvetleri'nden sonra en eski olanıdır. Boğaz iskelelerine köprüden yolcu nakliyatı imtiyazı padişahlık zamanında Şirket-i Hayriye adıyla özel sektöre verilmişti. O zaman boğaza yol yapılmamıştı. Sık sık iskelelere vapur uğrar, Köprü'den Kavak'lara kadar şirket vapurları nakliyatı sağlarmış. Sule ve Sahilbent isimli iki küçük araba



vapuru ile de Kabataş'la Üsküdar arası tekerlekli araçların nakliyatı yapılmış-
mış. Galatasaray adası şirketin kömür
deposuymuş. Erol isimli bir şilep,
Zonguldak'tan adaya kömür getirir,
Boğaz vapurları da bu adadan kömür
ikmalini yaparmış. Kadıköy, Anadolu
sahili, Adalar ve sonra Yalova'ya Deniz
Yollarına bağlı Şehir Hatları gemileri
çalışmış. Bağdat, Basra, Halep gibi
az su çeken yandan çarklı gemilerle
Moda, Kalamış, Suadiye ve Bostancı
seferleri yapılmış. Fransızlardan
devir alınan "Haliç şirketi" vapurlarıyla
da Köprü'den Sütluçe ve Kâğıthane'ye
yolcu nakliyatı yapılmış. Belediye
bir ara kazaçlı zannederek, Kadıköy
- Adalar ve Haliç gemilerini almış ve
"Akay" şirketi ismi ile işletmeye baş-
lamış ancak iki sene zor dayanabilmiş,
bakımsız bir vaziyette gelen gemileri
tekrar Şirket-i Hayriye'ye iade etmiş.
Şirketi-Hayriye'nin son sahibi de -Sarı-
yer Kocataş'ta tarihi büyük yalıları olan
- Necmettin Molla da ölünce, mirasçılar
şirketi Deniz Yollarına devretmiş.
Haliç, Boğaz, Adalar hatları birleştiril-
yerek, "Şehir Hatları İşletmesi" adı ile

şehir içi yolcu taşımacılığına başlamış. 1938'de Almanya'dan Suat ve Ülev gemileri, İkinci Dünya Savaşı sonunda İngiltere'den on adet buharlı vapur ile Fenerbahçe, Paşabahçe ve Dolmabahçe motorlu gemileri alındı.

Vapurlar Vahşî Kapitalizmin Kurbanı. Başlı başına bir deniz kültürü unsuru olan Şehir Hatları, ilerleyen yıllarda Türkiye'deki liberalleşme ve özelleştirme dalgalarından payını aldı ve vahşî kapitalizmin kurbanı olarak İDO, İstanbul Deniz Otobüsleri isimli şirketin içinde eridi gitti. İDO ile geleneksel şehir hatları vapurculuğunun deniz kültürünün zarafetini temsil eden estetik ve duygusal tüm unsurları yok edildi. İstanbul'da ilk kez deniz otobüsleri Mayıs 1987'de kullanılmaya başlandı. İlk görüşümden ve içine girişimden itibaren bu gemileri sevememiştim. Bir gemi için, benim gibi birinin "sevmemek" kelimesini kullanması, aslında çok üzücüydü. Ama bu gemileri, başta

tanımlayıcı isimlerinden olsa gerek, sevemedim. Denizci değillerdi. Deniz Otobüsü ne demekti? Karadaki bir teknik çözüm denize uygulanmış, denizin kendi kültürüne karadan yeni bir kültür ithal edilmişti. Bir meydan okumaydı. Açık hava ile temas yoktu. Gözünüzü kaparsanız, havada, uçakta veya karada bir otobüste olduğunuzu hissedebiliyordunuz. Denizin temiz havayla birleşen kokusunu içinize çekemiyordunuz. Soluduğunuz hava, dâhili havalandırma sistemlerinin filtrelerinden ve klima sistemlerinden geçtikten sonra yolcu kompartımanlarına üfleniyordu. Bu ortamda, İstanbul halkının 1820'lerden bu yana alışmış olduğu, Şehir Hatlarının klasik yolcu gemilerindeki taze çay, maun, makine dairesi ve Boğaziçi ile Adaların kokusunun karışımını hayal bile edemiyordunuz. Martılar dahi bu gemilere

uğramıyordu. Korkuyorlardı. Her şey suni, plastik ve teknoloji ürünüydü. Gemide ne İstanbul'un ne de denizciliğin romantizmi vardı. Sanayileşmenin denizdeki en kötü örneği İstanbul'a hizmet diye sunuluyordu. Görtüntüleri İstanbul'un silüetini bozuyordu. Koltuklar THY'nin ekonomi sınıfını andırıyordu. Çok yolcu almak uğruna konfor kurban edilmişti. Hâlbuki Halas veya Kalender gibi dış görünümü ile eski gemiler örnek alınarak yüksek süratli, manevrası güçlü gemiler inşa ettirilebilirdi. İsveç're de Leman veya Como göllerinde, İsveç'in Stockholm Limanı'nda yılların geleneklerine ve şehirlerin denizcilik kültürlerine sadık kalınmış ve neredeyse 19'uncu yüzyıldan bu yana aynı tasarım yolcu gemilerinin dış görünüşleri ile iç tasarımları aynen korunmuştu. Değişen tek şey ileri teknoloji makine ve destek sistemleriydi. Bu sayede yüksek sürat ve manevra yeteneği kazandırılmıştı.

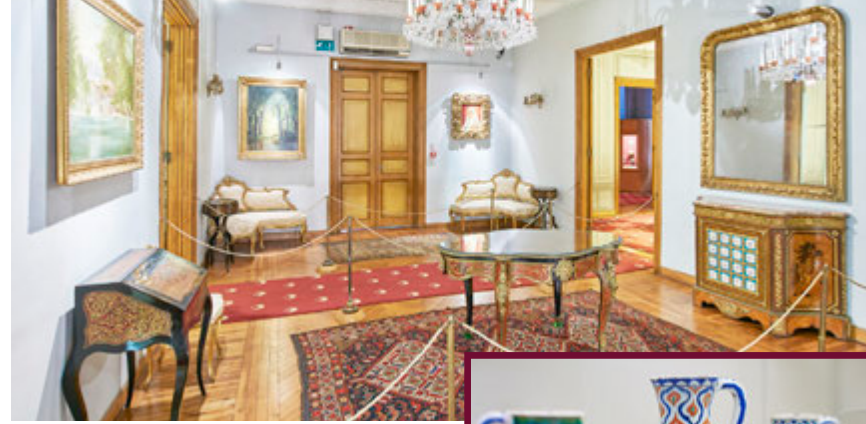
Asıl olan Deniz Kültürüdür. Denizcilik sadece ekonomik veya askeri güç değildir. Asıl güç kültürel boyutundan gelir. Toprak Gemi Anadolu'nun sahipleri bu kültürü ne zaman kazanacak? Bir hatırlatma yapalım. 1895 yılında İstanbul'da 35 bin kürekli sandal vardı. Boğaziçi'nde hafta sonları Tarabya ve İstinye Koyları ile Gökusu'da sandalları ile deniz pikniğine gidenler yüzünden deniz görünmez olurdu. Demem o ki, 1895 yılında İstanbul halkının denize

teçhizatları, hamam tasları, aynalar, tatlı takımları, karlık, çerezlik, hattat malzemesi olan divitleri sayabiliriz. Minel ve murassa eserler, müzenin göz alıcı vitrinlerini oluşturmaktadır. Avrupa'da 18. ve 19. yüzyılda Osmanlı pazarı için yapılmış olan şerbet bardakları, fincan zarfları, tatlılıklar, saatler, enfiye kutuları sergilemede önemli bir yer tutmaktadır. Çin seladen ve porselenleri de müzenin koleksiyonunda önemli bir yere sahiptir

tutkunluğu bugünlerle kıyaslanamaz. Kabaca 33 kişiye bir sandal düşüyordu. O dönemde deniz kültürü korunabilseydi, İstanbul halkı geleneksel Boğaziçi vapurlarının yerini, çirkin deniz otobüsleri ile yolcu motorlarını almasına asla izin vermezdi. Eski görünüşlü modern gemilerin tekrar Boğaza kazandırılmasının zamanı gelmiştir. ■

HÜLYA BİLGİ (Sadberk Hanım Müzesi Müdürü)

Sadberk Hanım Müzesi



VEHBI Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi 14 Ekim 1980 tarihinde Sarıyer-Büyükdere'de Azaryan Yalısı olarak adlandırılan yapıda Vehbi Koç'un eşi Sadberk Koç'un anısına, kişisel koleksiyonunu sergilemek üzere açılmıştır. Azaryan yalısı 19. yüzyıl sonlarında inşa edildiği kabul edilen, üslup olarak Avrupa halk geleneksel mimarisinden örnek alınarak yapılmıştır. Yalı 1950 yılında Koç ailesi tarafından satın alınmış ve müzeye dönüştürülmesine karar verilen 1978 yılına kadar da yazlık olarak kullanılmıştır. 1978-1980 yılları arasında, Sedat Hakkı Eldem'in hazırladığı restorasyon projesinin uygulanmasıyla bina müzeye dönüştürülmüştür.



Binanın birinci ve ikinci katların orta ana salonları ve bunlara açılan odalar sergileme mekânları olarak kullanılmaktadır. Sergileme birinci kattaki Erken İslam, Selçuklu, Eyyubî, Memlük, Timurlu ve Safevî dönemlerine ait maden, seramik ve cam eserlerin kronolojik olarak sergilendiği bölüm ile başlamaktadır. Bu dönemlere ait bronz, piring ve bakırdan yapılmış eserler arasında sürahi, kâse, tabak, şamdan, kandil, havan, dirhem ve asma kilimleri sayabiliriz. Bu bölümden Osmanlı dönemi tombak ve tuğralı günışınların sergilendiği odaya

geçilmektedir. Bunlar arasında askeri teçhizatları, hamam tasları, aynalar, tatlı takımları, karlık, çerezlik, hattat malzemesi olan divitleri sayabiliriz. Mineli ve murassa eserler, müzenin göz alıcı vitrinlerini oluşturmaktadır. Avrupa'da 18. ve 19.yüzyılda Osmanlı pazarı için yapılmış olan şerbet bardakları, fincan zarfları, tatlılıklar, saatler, enfiye kutuları sergilemede önemli bir yer tutmaktadır. Çin seladon ve porselenler de müzenin koleksiyonunda önemli bir yere sahiptir

Sadberk Hanım Müzesi'nin İznik seramik koleksiyonu, dünyada sayılı koleksiyonlardan biridir. Teşhirde, bezemelerinde realist bir üslupda gül, lale, karanfil, sümbül gibi motiflerin yer aldığı tabak, kâse, vazo ve maşrapa gibi günlük kullanımlı kapları yanında saray nakkahanesinde hazırlanan desenler doğrultusunda cami, türbe, medrese, hamam gibi yapılar giyilen bindallı entariler ise genellikle kâfide üzerine sim ile dival işi tekniğinde işlenmiş ağır işlemeli kıyafetlerdir. 20.yüzyılın başlarına tarihlenen Fransız etkisinin kuvvetlice hissedildiği Avrupa kesimli kıyafetler ve gelinlikler müze vitrinlerinde yer almaktadır. İkinci katta Osmanlı gelenek ve göreneklerinde yer alan kahve ikramı, kına gecesi, hamam ve sünnat



**Atatürk o sözü bu yalıda söyledi;
"Beni görmek demek yüzümü
görmek demek değildir..."**

1929 yılı 10 Ağustos günü, Atatürk, zamanın Paris Büyükelçisi Fethi Okyar' ın Büyükdere'deki yalısına misafir olur. Cumhurbaşkanı yalıda bulunduğunu duyan halk, onu görebilmek için toplanır. O günlerde Atatürk' ün çok hasta olduğu, yataktan çıkamayacak bir durumda bulunduğu söylenisi



**vardır. Atatürk ya-
lının balkonuna
çıkarak ve kendi-
sini görmek
için bekleyen
halkı selam-
layarak şöyle
der:**

**"Benim için
zahmet edi-
yorsunuz, mah-
cup oluyorum.
Beni görmek demek,
beheemahal yüzümü gör-
mek değildir. Benim fikirlerimi,
duygularımı anlıyorsanız ve
hissediyorsanız bu yeterlidir..."**

için üretilen çinilerden seçkin örnekler ile 15.yüzyılın sonundan 17.yüzyılın ortalarına kadar İznik seramik gelişimi izlenebilir. Osmanlı seramik sanatının 18.yüzyıl -20.yüzyıl arasındaki gelişimini ise Kütahya ve Çanakkale seramiklerinin sergilendiği vitrinlerde görülebilir.

Azaryan Yalısı'nın ikinci katında, Osmanlı dokuma ve işlemelerinden seçkin örneklerinin yanında Osmanlı dönemi geleneksel kadın kıyafetlerinden zengin bir koleksiyon sergilenmektedir. Bunlar arasında üçetek entariler, Osmanlı kadın kıyafetinin yüzyıllar boyunca değişmeyen kesimi olmuştur. İki ön, bir arka parçadan oluşan eteklerin yanları yırtmaçlı olup sevai, selimiye, broker gibi ağır kumaşlardan yapılmıştır. Kına geceleri ve düğün gibi özel zamanlarda giyilen bindallı entariler ise genellikle kadiife üzerine sim ile dival işi tekniğinde işlenmiş ağır işlemeli kıyafetlerdir. 20.yüzyılın başlarına tarihlenen Fransız etkisinin kuvvetlice hissedildiği Avrupa kesimli kıyafetler ve gelinlikler müze vitrinlerinde yer almaktadır. İkinci katta Osmanlı gelenek ve göreneklerinde yer alan kahve ikramı, kına gecesi, hamam ve sünnet

töreni cansız mankenler kullanılarak mizansenlerle ziyaretçilere tanıtılmaya çalışılmaktadır. Aynı zamanda ikinci kat vitrinlerinde Osmanlı hat ve tezhip sanatından örnekler de yer almaktadır.

Vehbi Koç Vakfı'nın, 1983 yılında satın alarak Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonlarına kattığı Hüseyin Koca-baş Koleksiyonunda yer alan eserlerin sergilenebilmesi için mevcut binanın hemen yanında bulunan ve 20.yüzyıl başlarında inşa edildiği düşünülen, başka bir yalı ön cephesi aslına uygun olarak yeniden inşa edilerek 24 Ekim 1988 yılında "Sevgi Gönül Binası" adıyla ziyarete açılmıştır. Sevgi Gönül Binası'nda M.Ö. 6000'den, Bizans dönemi sonuna kadar Anadolu'da yaşıyan uygarlıkların kültürünü yansıtan arkeolojik eserler kronolojik bir düzende sergilenmektedir. Pişmiş toprak ya da madenden yapılmış çeşitli kaplar, figürinler, ritüel semboller, cam eserler, sikkeler, süs eşyaları, tabletler ve maden eserler bu bölüme sergilenen eserler arasında yer almaktadır. 1. kat vitrinlerinde Prehistorik ve Protohistorik Dönem'lere ait eserler sergilenmekte ve bu katta Neolitik Dönem'den başlayan kronolojik sergileme Urartu

Dönemi'nde son bulmaktadır. 2. kat vitrinlerinde Miken Dönemi, Geometrik ve Erken Arkaik Çağlar, Arkaik Dönem, Klasik ve Hellenistik Dönem eserleri yer almakta ve son olarak 3. katta da Roma ve Bizans Dönemlerine ait eserler sergilenmektedir.

RESTORASYON VE KONSERVASYON ÇALIŞMALARI

Sadberk Hanım Müzesi bünyesinde konservasyon ve restorasyon laboratuvarı ile tekstil restorasyon atölyesi bulunmaktadır. Bu birimlerin temel sorumluluğu müze koleksiyonunun bütünlüğünü konservasyon kurallarına uygun şartlarda koruyarak, gelecek nesillere güvenli bir şekilde aktarılmasına yardımcı olmaktır. Konservasyon laboratuvarında müze koleksiyonuna ait organik ve inorganik eserlerin konservasyon ve restorasyon çalışmaları yürütülmektedir. Sergilenen ve depolanan eserlerin periyodik olarak ve ne koşulları takip edilmektedir. Tekstil restorasyon atölyesinde ise koleksiyondaki tekstil türü eserlerin sergilenebilmesi için sağlamlaştırma- lar, eksiklerini tamamlama gibi uygulamalar gerçekleştirilmektedir. ■

2016 SARIYER'DE BÖYLE GEÇTİ

OCAK 2016



Nazım Hikmet 114 Yaşında

Sarıyer Belediyesi ile Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı işbirliğiyle düzenlenen etkinlikte Nazım Hikmet 114'üncü yaş gününde Tarabya'da denize karanfiller bırakılarak anıldı.

ŞUBAT 2016



Şair Mavisel Yener Sagemli öğrencilerle buluştu

Sarıyer Belediyesi Gençlik Eğitim Merkezi öğrencileri, hazırladıkları Yazar-Okur Buluşması kapsamında çocuk romanı, şiir, öykü, masal, radyo oyunu ve tiyatro gibi değişik türlerde doksan dört eser sahibi Mavisel Yener'i ağırladı.

MART 2016



8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü Kutlandı

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü dolayısıyla birçok anlamlı programa ev sahipliği yapan Sarıyer Belediyesi, "Barış İçin Kadın Buluşması" adı altında bir etkinlik gerçekleştirdi.

NİSAN 2016



Ali Ekber Çiçek Sarıyer'de Anıldı

Türk Halk Müziğinin usta isimlerinden Sanatçı Ali Ekber Çiçek, ölümünün onuncu yıl dönümünde Sarıyer Belediyesi Türk Halk Müziği Korosu ve sanatçı Erdal Erzincan tarafından seslendirilen türkülerle anıldı.

MAYIS 2016



5. Sarıyer Edebiyat Günleri

Sarıyer Belediyesi tarafından ilki 2012 yılında gerçekleştirilen Sarıyer Edebiyat Günleri'nin 5. si 13-14-15 Mayıs'ta Kireçburnu Haydar Aliyev Parkı'nda gerçekleşti.

HAZİRAN 2016



Sarıyer'de Ramazan başkadır

Sarıyer Belediyesi, barışın, huzurun ve hoşgörünün merkezi Sarıyer'de on bir ayın sultanı Ramazan ayını coşkuyla karşıladı. Sarıyerliler, iftar ve sahur sofraları, konserler ve tiyatro gösterileri ile Ramazan eğlencesinin tadını birlik ve beraberlik içinde yaşadı.

TEMMUZ 2016



7. Mahallelerde Tiyatro Şenliği

Sarıyer Belediyesi'nin vazgeçilmez eğlencesi olan ve Sarıyer Belediye Tiyatrosu tarafından bu yıl yedincisi düzenlenen Mahallelerde Tiyatro Şenliği, "Umutumuz Ayaktopu" isimli oyun her akşam Sarıyerli Tiyatroseverler ile buluştu.

AĞUSTOS 2016



Hacı Bektaş-ı Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinlikleri

Sarıyer Belediyesi, 53.Ulusal ve 27. Uluslararası Hacı Bektaş-ı Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında 622 Sarıyerliyi 13 otobüsle Nevşehir'e uğurladı.

EYLÜL 2016



Barış Çılgılı Sarıyer'den yükseldi

Sarıyer Belediyesi, ilkinin 1 Eylül 2009 tarihinde gerçekleştirdiği Uluslararası Sarıyer Barış Çağrı Festivali'nin sekizincisini, bu yıl TIM Maslak Show Center'da düzenledi.

EKİM 2016



Zeki Müren ve Sadri Alışık Parkları Açıldı

Sarıyer Belediyesi'nin "VEFA" projesi kapsamında ilçeye kazandırdığı parklara verdiği isimlerden Zeki Müren ve Sadri Alışık Parkları hizmete açıldı.

KASIM 2016



Tarih ve sanata vefa

Sarıyer Belediyesi üst üste gerçekleştirdiği park açılışlarına Türk sinemasının usta isimlerinden Tanık Akan'ın ve Kurtuluş Savaşı'nın kadın kahramanlarından Halime Çavuş'un isimlerini verdiği iki park ile devam etti.

ARALIK 2016



BARIŞ VE ÖZGÜRLÜĞE ADANMIŞ BİR YAŞAM LİVANELİ

Sanat yaşamının 50. yılında Zülfü Livaneli, ilk kişisel sergisi "Barış ve Özgürlüğe Adanmış Bir Yaşam" ile sevenleriyle buluşuyor...

14 - 23 Aralık 2016
Sergi Yeri: Sarıyer Belediyesi
14 Aralık 2016 - 19:00-20:00
Sergi Yeri: Sarıyer Belediyesi
Doküman (Sarıyer Belediyesi Sarıyer Belediyesi)

50. Sanat Yılı

SARIYER BELEDİYE TİYATROSU NEJAT UYGUR SAHNESİ ŞUBAT AYI PROGRAMI

ESKİCİNİN TAZESİ



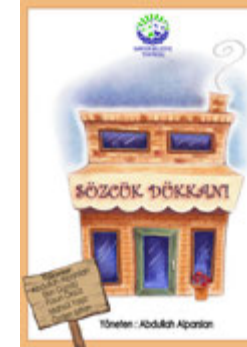
İspanyol Şair ve oyun yazarı Federico Garcia Lorca'nın yazmış olduğu Eskiçinin Tazesi, küçük bir kasabada, kocasıyla arasındaki bir hayli yaş farkına ve çevrenin dedikodusuna rağmen evliliğini ayakta tutmaya çalışan bir genç kadının toplumsal kurallara ve baskıya direnişini anlatır. Genç kadının, taşranın bağnaz, erkek egemen ve müdahaleci insanına karşı sergilediği

bu şiirsel direnişi ve Lorca'nın büyüü dilini, ünlü şairimiz Can Yücel'in incelikle işlenmiş çevirisiyle sahneledik. İyi seyirler...

Yazan: Federico Garcia Lorca
Yöneten: Abdullah Alparslan

Sarıyer Belediye Tiyatrosu
4-18 Şubat Cumartesi Saat: 20.00

SÖZCÜK DÜKKANI



Sözlerin Ülkesi'nde geçen bir hikâye. Sözcük Fabrikasında üretilen sözcükler, Dustin'in Sözcük Dükkanı'nda satılır ve insanlar bu şekilde konuşur. Parası olanlar çok sözcük alır çok konuşur, yeterince parası olmayanlar her sözcüğü almazlar, çok da konuşmazlar. Bu ülkede yaşayan zengin çocuğu Gürbüz ile fakir çocuğu Özgür'ün hayatı mahallede

yeni taşınan Cemile ile değişir. İkisi de Cemile'den çok hoşlanırlar. Bakalım Cemile'yi hangisi kazanır?

Yazanlar: Abdullah Alparslan, Ekin Gündü, Füsün Öksüz, Mahsul Yaşa, Özden Işıltan
Yöneten: Abdullah Alparslan

Sarıyer Belediye Tiyatrosu
18 Şubat Cumartesi Saat: 13.30

ŞUBAT AYINDA KAYBETTİKLERİMİZİ SAYGIYLA ANIYORUZ

- **Abdi İpekçi:** Gazeteci (ö. 1 Şubat 1979)
- **Barış Manço:** Müzisyen (ö. 1 Şubat 1999)
- **Sadettin Kaynak:** Besteci (ö. 3 Şubat 1961)
- **Adnan Kahveci:** Siyasetçi (ö. 5 Şubat 1993)
- **Selahattin Pınar:** Bestekar (ö. 6 Şubat 1960)
- **Müzeyyen Senar:** Müzisyen (ö. 8 Şubat 2015)
- **Cem Karaca:** Müzisyen (ö. 8 Şubat 2014)
- **Fyodor Dostoyevski:** Yazar (ö. 9 Şubat 1881)
- **Aleksandr Sergeyeviç Puşkin:** Yazar (ö. 10 Şubat 1837)
- **İsmail Gülgeç:** Karikatürist (ö. 16 Şubat 2011)
- **Cenap Şahabettin:** Şair (ö. 12 Şubat 1934)
- **Julio Cortazar:** Yazar (ö. 12 Şubat 1984)
- **Sylvia Plath:** Şair (ö. 17 Şubat 1963)
- **Tezer Özlu:** Yazar (ö. 18 Şubat 1986)



Cem Karaca

- **Yaman Okay:** Tiyatro ve sinema sanatçısı (ö. 19 Şubat 1993)
- **Umberto Eco:** Yazar (ö. 19 Şubat 2016)
- **Andy Warhol:** Ressam (ö.22 Şubat 1987)
- **Aleksey Tolstoy:** Yazar, Şair (ö. 23 Şubat 1945)
- **Osman Hamdi Bey:** Arkeolog, Müzeci, Ressam (ö. 24 Şubat 1910)
- **Hasan Ali Yücel:** Eğitimci, yazar ve siyasetçi (ö. 26 Şubat 1961)
- **Hasan Hüseyin Korkmazgil:** Şair (ö. 26 Şubat 1984)
- **Tarık Buğra:** Yazar (ö. 26 Şubat 1994)
- **Cemal Nadir Güler:** Karikatürist (ö. 27 Şubat 1947)
- **Yaşar Kemal:** Yazar (ö. 28 Şubat 2015)

HAYRETTİN DERELİ



Baltalimanı Sarayı

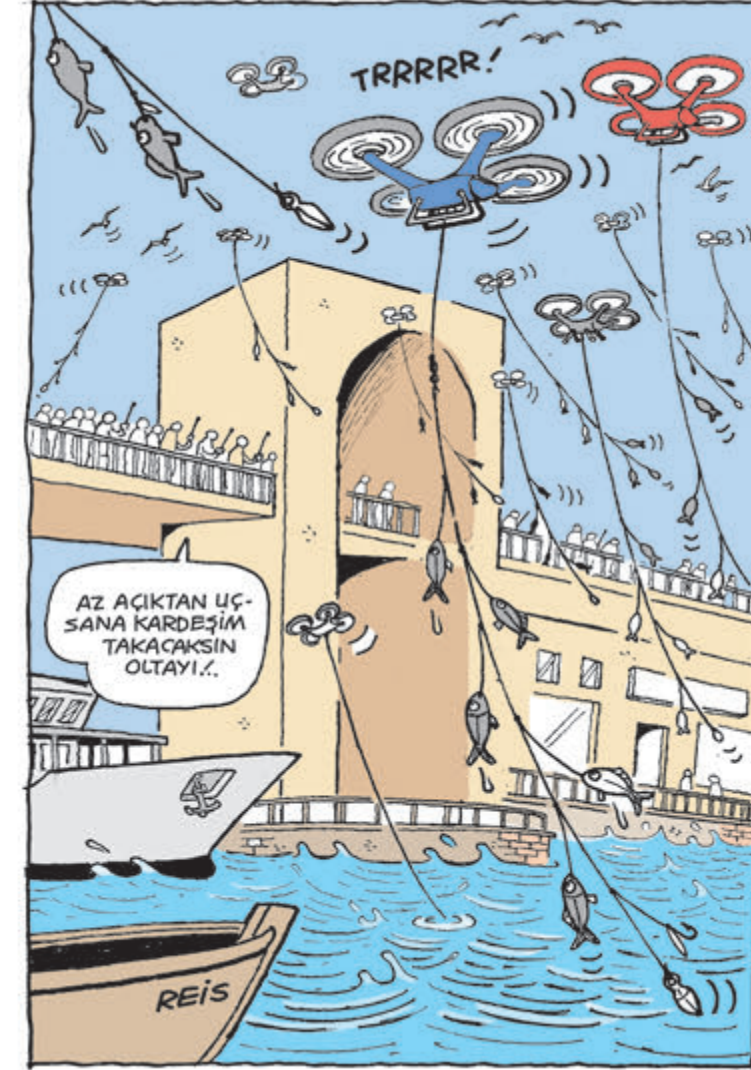
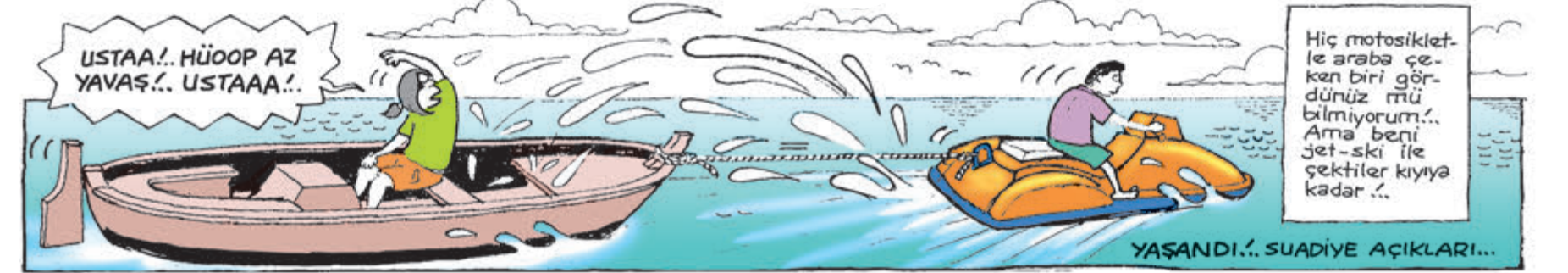
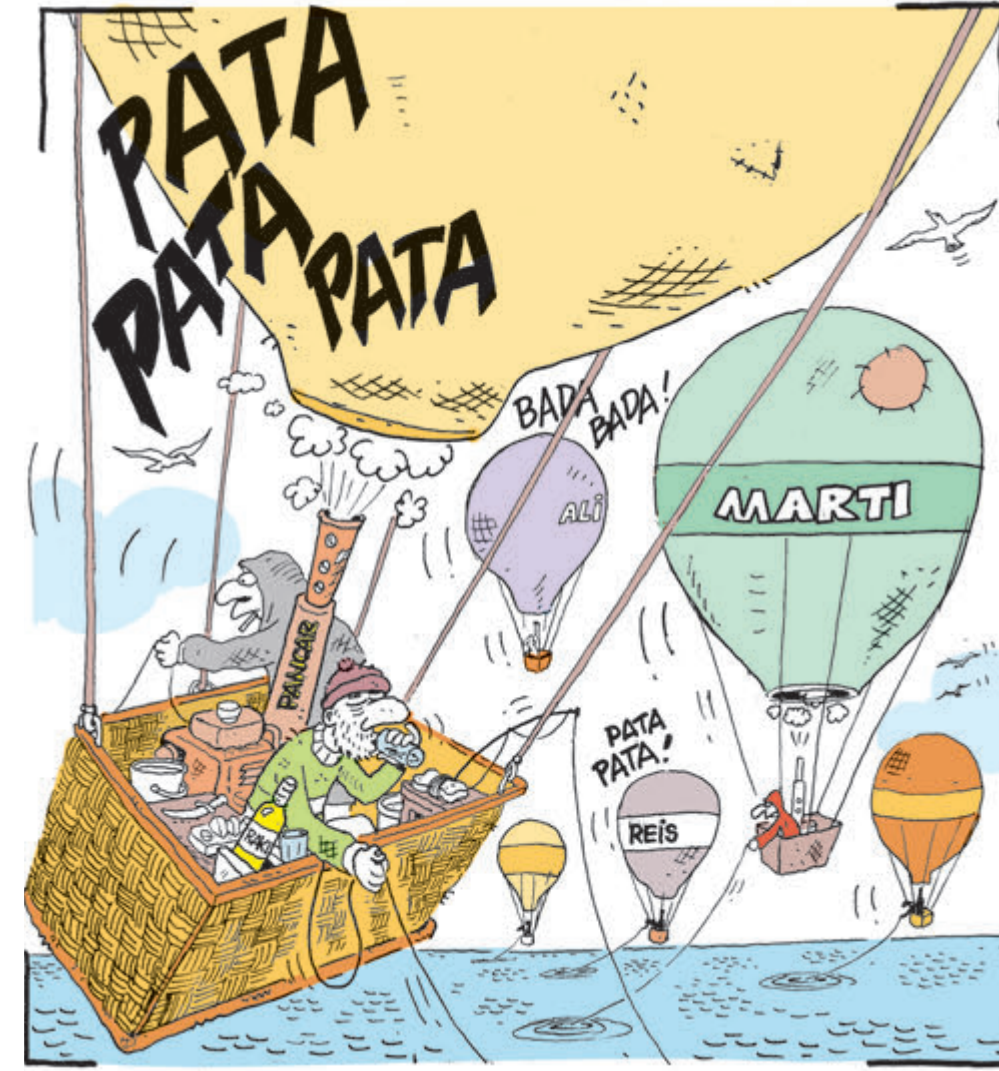
TARİHTE sahiplerine kötü şans getiren yalılar söz konusu olduğunda aklı ilk gelen mekan şüphesiz **Baltalimanı Sarayı**'dır. Burası daha önce **Sadrazam Mustafa Reşid Paşa**'nın yalıydı. Mustafa Reşit Paşa'nın Hariciye Nazırlığı döneminde 1838 yılında İngiltere ile Osmanlı Devleti'nin mali alanda çöküşüne zemin hazırlayan ve tarihte Baltalimanı Anlaşması olarak geçen ticari anlaşma da bu sarayda imzalanmıştır. (Burada bir parantez açalım; Anadolu eşrafı, Türk imalatçısının iflasına yol açan 1838 tarihi bu ticari anlaşmayı önlemek için İstanbul'a heyetler yollamışlar, ama anlaşmaya engel olamamışlardır. Baltalimanı Anlaşması ile -Osmanlı pazarı kayıtsız şartsız İngilizlere açılırken, Osmanlı hazinesi ancak dış borçla ayakta durur hale getirilirken, Osmanlı sarayının gündeminde Anayasa vardı. - 'Devlet İslam Devleti mi değil mi? - Padişah kanun dışında mı değil mi? - Padişahın, halkın seçtiği meclisi düşürme



yetkisi olmalı mı olmamalı mı? - Bugüne nasıl benziyor.) Mustafa Reşid Paşa'nın oğlu **Ali Galip Paşa**'nın **Sultan Abdülmecid**'in kızı **Fatma Sultan** ile evlenmesine karar verildiğinde yalı Osmanlı Sarayı tarafından satın alınarak yeni evlenen Sultan'a hediye edildi. Böyle bir uygulama, zamanında yoğun dedikodulara yol açmıştı. Kırım Savaşı'na rastlayan Fatma Sultan ile Ali Galip Paşa'nın günlerce devam eden görkemli düğünleri bu sarayda yapıldı. Fakat Fatma Sultan'ın bu görkemli saraydaki gözde evliliği, fazla uzun sürmedi. Fatma Sultan'ın eşi Ali Galip Paşa 8.Kasım.1858 gecesi **Sarıyer**'de verilen bir davetten kayıplıyla **Baltalimanı**'ndaki sarayına dönerken bir İngiliz şilebinin çarpması sonucunda kayboldu. Ali Galip Paşa'nın cesedi haftalar sonra **Beykoz** açıklarında

bir balıkçı tarafından bulundu, Fatma Sultan ise on dokuz yaşında dul kalmış oldu. Fatma Sultan ikinci evliliğini o sırada yıldızı çok parlayan **Nuri Paşa** ile yaptı. Sultan bu evlilikten iki çocuk dünyaya getirdi fakat her ikisi de genç yaşlarında vefat ettiler. Nuri Paşa ise **Sultan Abdülaziz** suikastına karıştığı gerekçesiyle Sultan Abdülhamid'in kurduğu **Yıldız Mahkemesi**'nce mahkum edildi ve **Taif**'e sürgüne gönderildi. (**Taif Suudi Arabistan da Mekke'nin 150 km. güneydoğusundadır. II.Abdülhamid Mithat Paşa'yı da buraya sürgüne göndermişti.**) Bu olaydan dolayı kardeşi Abdülhamid aleyhine dönen Fatma Sultan, diğer kardeşi **Sultan Murad**'ın tahta geri dönmesi için girişimlerde bulununca, Abdülhamid kardeşinin saraydan çıkmasını yasakladı ve Fatma Sultan

1884 yılında kırk yaşında iken Baltalimanı Sarayında vefat etti. Fatma Sultan'ın vefatının ardından kardeşi **Mediha Sultan** saraya yerleşti. **Mediha Sultan** büyük bir aşkla evlendiği **Samipaşazade Necip Bey**'i hastalıklan (tifo) kaybettikten sonra bu yalıda oğlu ile beraber yaşadı. 1886 Yılında **Mediha Sultan, Ferit Paşa** ile evlendi. Tarihte **Damat Ferit Paşa** olarak geçen ve yanlış politikaları nedeniyle işgal döneminde herkesin hedefi haline gelen **Ferit Paşa** yüzünden, **Mediha Sultan** da zor günler yaşadı. (**Bu yalı aynı zamanda damatlar yalısı olarak da anılır.**) **Mediha Sultan** ve **Damat Ferit Paşa** 1922 yılında ülkeyi terk etmek zorunda kaldılar. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yalı metruk bir halde idi. 1925 Yılında düzenlenen bir müzayedeyle yalıdaki tüm eşyalar satılarak boşaltıldı. Uzun dönem boş kaldıktan sonra **Balıkçılık Enstitüsü**'ne devredildi ve yanlış kullanımlardan dolayı harap hale geldi. Bugün **Metin Sabancı Kemik Hastalıkları Hastanesi** olarak kullanılan yapı **Sarkis Balyan** tarafından yapılmıştır. **Paşa dairesi** olarak anılan harem dairesi **Fransa İmparatoru Üçüncü Napolyon** ile **İmparatoriçe Eugenie**'nin **İstanbul**'a gelmeleri ve bu sarayda kalmaları sebebiyle sonradan eklendi. Günümüzde harem dairesi hastahane, selamlık kısmı ise İstanbul Üniversitesi sosyal tesisleri olarak kullanılmaktadır. Onca kötü mazisinden sonra şu anda sağlık için hizmet veriyor olması bu **yalı saray** için ayrı bir ironi olsa gerek. ■



Uzun dönem boş kaldıktan sonra Balıkçılık Enstitüsüne devredildi ve yanlış kullanımlardan dolayı harap hale geldi.

6.SARIYER EDEBİYAT GÜNLERİ

FAKİR BAYKURT ÖYKÜ YARIŞMASI

"Herkesin bir öyküsü vardır"

ÖDÜLLÜ
YARIŞMA

Detaylı Bilgi
www.sariyer.bel.tr



www.sariyer.bel.tr

f Sariyerbld t SariyerBelediye v Sariyer.tv.tr

ÇAĞRI MERKEZİ

4441
722

SON BAŞVURU TARİHİ
03 Mart 2017